

Examensarbete i fördjupningsämnet Barndom och Lärande
15 högskolepoäng, grundnivå

**Förskolans skattkarta: att arbeta med resurser
i förskolan**

En kvalitativ intervjustudie om förskolans resurser för de barn i behov av särskilt stöd

*The Preschools Treasure Map: Working with Recourses in
Preschool*

A Qualitative Interview Study on Preschool Resources for Children in Need of Special Support

Betty Persson

Förskollärarexamen 210hp
Datum för slutseminarium: 23-01-30

Examinator: Sara Berglund
Handledare: Therese Lindgren

Förord

Innan ni ”sätter tänderna i” denna studie så vill jag passa på att framföra min tacksamhet för ett antal personer som varit viktiga under examensarbetets gång. Jag vill framför allt tacka mina intervjupersoner, som ställde upp med sina kloka tankar, argument och resonemang. Det är tack vare er som studien varit möjlig att genomföra. Att skriva examensarbetet ensam har varit kämpigt, men med era tankar och resonemang har det varit en ynnest att sitta långa dagar, sena kvällar och tidiga morgnar och analysera och resonera kring forskningsområdet. Ni har bidragit till att jag blivit en mer kunnig förskollärare som nu kan möta barn i behov av stöd på ett välrundat sätt!

Tack till min handledare Therese Lindgren som bidragit med stöd genom konkreta tips och värdefulla synpunkter. Och ett sista tack till min familj och mina fina vänner som bidragit med motiverande peptalks, dag som natt. Att ni ställt upp som stundvis ofrivilla bollplank har varit guldvärt och för det ska ni ha stort tack!

Med det sagt så är ni välkomna in i en inblick av förskolans skattkarta. En skattkarta som radar upp och analyserar förskolans resurser och hur dessa kan användas för de barn i behov av stöd för att skapa en kvalitativ verksamhet för dem. En skattkarta värd att upptäcka för att kunna möta alla barn oavsett behov.

Abstract

Denna studie har för avsikt att undersöka vilka resurser förskolan har för att kunna möta barns behov av stöd i relation till förskolans kvalitetskrav. Detta undersöks genom intervjuer med yrkesverksamma i förskolan med olika yrkesroller. Den insamlade empirin analyseras utifrån *ramfaktorteorin* och tidigare forskning som berör inkludering, förskolans kvalitet och pedagogers förhållningssätt. Det finns ett gap när det kommer till tidigare forskning som specifikt fokuserar på förskolans resurser för att kunna möta barnens behov av särskilt stöd för att kunna bibehålla förskolans kvalitet.

Behovet av individuella insatser för enskilda barn i förskolan är ständigt ökande och behovet av kompetensutveckling och ökat ekonomiskt stöd är en gemensam nämnare som kommit upp under samtliga intervjuer oavsett intervjupersonernas yrkesroll. Studiens resultat visar att det finns en stor mängd olika resurser som kan nyttjas i förskolan för att stödja barn i behov av individuellt stöd. Men vissa av dessa resurser är svårare att nyttja i verksamheten av olika skäl, så som ekonomisk- och tidsbrist, vilket i sin tur påverkar utbildningens kvalitet.

Nyckelord: barn i behov av särskilt stöd, kvalitet, resurser, ramfaktorer, inkludering, likvärdig förskola

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1. Syfte och frågeställningar	7
2. Tidigare forskning	8
2.1. Barn i behov av särskilt stöd	8
2.2. Skolinspektionens kvalitetsgranskningar	10
2.3. Ledarskapet i arbetslaget	11
2.4. Co-teaching för inkludering i verksamheten för barn med funktionsnedsättningar	12
2.5. Yrkesverksammas uppfattning om samverkan i relation till tidiga interventioner i barns liv	13
2.6. Likheter och skillnader på förskolans kvalitetsmål i Norden	14
3. Teoretisk ansats	16
3.1. Ramfaktorteorin	16
3.2. Kvalitet	18
3.3. Sammanfattning	20
4. Metod	21
4.1. Metodval	21
4.2. Urval	22
4.3. Genomförande	23
4.4. Forskningsetik	24
4.5. Analysmetod	25
5. Resultat och analys	27
5.1. Resurser och dess användning	27
5.1.1. Pedagogiska och ekonomiska resurser	28
5.1.2. Planerade insatser	31
5.1.3. Samverkan	33
5.1.4. Lärmiljö och lärandematerial	35
5.2. Synen på resurser i relation till kvalitet	37
6. Slutsats och diskussion	39
6.1. Resultatsammanfattning	39
6.2. Resultatdiskussion	40
6.3. Konsekvenser av resultatet för förskolläraryrollen	42
6.4. Metoddiskussion	43

6.5. Förslag på fortsatt forskning	44
Referenser	45

1. Inledning

En skattkarta där man genom att utforska en rad stopp på vägen innan man kommer fram till målet kan liknas till förskolans resursanvändning. Att testa sig fram med olika resurser innan man hittar rätt för det individuella barnet kan ibland ta några försök. Men när man hittat en resurs som funkar då har man funnit ”skattkartans mål” genom att kunna undervisa med god kvalitet på ett likvärdigt sätt oavsett barnets behov.

Förskolan regleras av styrdokument som anger mål och riktning för verksamheten. Dessa finns för att förskolan ska kunna upprätthålla god kvalitet på ett likvärdigt sätt. I en rapport från 2017 rapporterar Skolinspektionen att utifrån deras bedömningar så håller den svenska förskolan hög kvalitet när det kommer till individuella insatser för de barnen med rätt till särskilt stöd (Skolinspektionen, 2017). I en senare rapport så rapporterar Skolinspektionen att landsövergripande så ges barnen goda förutsättningar för att utvecklas och lära i förskolan men när det kommer till måluppfyllelse och kvalitet så finns stora brister. Dessa brister i form av kvalitetsskillnader utgör ett likvärdighetsproblem i förskolan som kan påverka barnens möjligheter att nå sin individuella optimala utveckling under sina förskoleår. Kvalitetsskillnaderna beror på hur den förskoleverksamma personalen tar sig an läroplanen och dess mål på ett alltför varierat sätt (Skolinspektionen, 2018a). Skolinspektionen (2017) beskriver att en god samsyn om hur arbetet i förskolan ska utföras är en förutsättning för att alla arbetsgrupper i förskolan ska kunna genomföra det politiska uppdrag som förskolan har i samhället. I *Läroplan för förskolan* (lpfö 18, 2018) står det att utbildningen i förskolan ska vara likvärdig oavsett vart den anordnas. Hänsyn ska tas till alla barns förutsättningar och verksamheten behöver anpassas så att den är gynnsam för alla barn i förskolan. Detta innebär dock inte att resurser behöver fördelas helt lika mellan alla förskolor i hela landet då alla förskolor behöver olika resurser för att kunna upprätthålla god kvalitet och vara välanpassad till alla individuella behov som finns på förskolan. Men vilka faktiska resurser finns tillhands för förskolan och hur används de? Jag har under min tid jag arbetat i förskolan upplevt att det finns stora behov av särskilt stöd och anpassningar för barn i verksamheten för att möta deras behov. Detta har väckt mitt intresse för att undersöka området mer och jag upptäckte snabbt att det fanns ett gap i forskningen som motiverar min studie.

Det finns stora mängder forskning som belyser att det finns barn i behov av särskilt stöd (se ex. Sandberg et al. 2010) i förskolan och hur man kan arbeta med olika barn med olika behov, men det finns långt ifrån lika mycket forskning om vilka resurser som faktiskt finns tillgängliga för att kunna genomföra de anpassningar som behövs för barnen i förskolan. Detta arbete utgår alltså från hur förskolan arbetar med resurser för att kunna möta de barn som undervisas i den. Utifrån syftet att genom ramfaktorteorin tas reda på ”*vilka resurser finns i förskolan för att kunna möta barns behov av särskilt stöd*” så har semistrukturerade intervjuer genomförts. Utifrån ramfaktorteorin och kvalitet så analyseras den insamlade empirin. Ramfaktorteorin används i studiens analys i form av Imsens (1999) fem ramsystem och Gustafssons (1999) begrepp *reella ramar* och *upplevda ramar*.

1.1. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att med hjälp av ramfaktorteorin undersöka vilka resurser som finns tillgängliga för en rad förskolor i samma kommun att nyttja för att stötta barn i behov av särskilt stöd. Detta kommer undersökas med hjälp av följande forskningsfrågor:

- Vilka resurser finns i de utvalda förskolorna för att stötta de barn i behov av särskilt stöd?
- Hur beskriver yrkesverksamma att de arbetar med barn i behov av stöd i förskolan?
- Hur ser yrkesverksamma på relationen mellan tillgängliga resurser och hur påverkar det förskolans kvalitet?

2. Tidigare forskning

Eftersom det saknas forskning om vilka specifika resurser som förskolan använder för att möta de barn i behov av särskilt stöd så har jag sökt tidigare forskning som kan belysa behovet av resurser och hur dessa kan användas för att stödja utbildningen att uppnå god kvalitet. I tidigare forskning så lyfter jag därför en rad studier som lyfter barn i behov av särskilt stöd som problemområde. Även hur arbete i arbetslag kan genomföras på ett systematiskt sätt för att bibehålla god kvalitet. Men vad är kvalitet i förskolan och hur ser den svenska förskoleverksamheten på kvalitet om man jämför med resten av Norden? Detta är av vikt att veta då uppfattningen om vad kvalitet kan innebära i förskolan kan skilja sig från person till person beroende på den individuella förskolans behov och möjligheter. För barn i behov av särskilt stöd så finns en rad resurser som kan sättas in för att stötta dem. Detta har bekräftats genom tidigare forskning och i utvärderingar av förskolans nulägesbild enligt Skolinspektionens kvalitetsgranskning. Dock så varierar de specifika resursbehoven mellan olika förskolor, eftersom barnens individuella behov kan skilja sig åt. Att arbeta för en likvärdig utbildning i förskolan innebär inte att utbildningen ser exakt likadan ut för varje barn, en likvärdig utbildning får kan vi uppnå då alla barn får möjlighet för att lära sig och utvecklas utifrån sina förutsättningar.

2.1. Barn i behov av särskilt stöd

Sandberg, Lillvist, Eriksson, Björck-Åkesson och Granlund (2010) beskriver att trots att uttrycket ”barn i behov av särskilt stöd” har använts i den svenska förskoleverksamheten under många år så finns det en brist på förståelse för hur detta begrepp konkret tillämpas i verksamheten och vilka barn det faktiskt omfattar i förskolan. Det är otydligt vilka kriterier yrkesverksamma använder för att avgöra när ett barn är i behov av särskilt stöd. Författarna har genom enkäter och öppna frågor besvarade av yrkesverksamma, undersökt definitionerna av begreppet och har genom detta kommit fram till att det finns två generella perspektiv av innebörden av begreppet. Det ena perspektivet är barnperspektivet, där barnens behov är i centrum. Det andra perspektivet är organisationsperspektivet, där tid, resurser och personal står i centrum för förhållningssättet till de

barn i behov av särskilt stöd. De lyfter även att begreppet barn i behov av särskilt stöd är delvis baserat på karakteristiska drag för olika typer av behov. Dessa karakteristiska drag kan vara beroende på exempelvis språk eller beteende. Studiens resultat visar att personalens uppfattningar om vilka barn som betraktas som barn i behov av särskilt stöd påverkas till viss del av andelen barn med atypiska egenskaper i gruppen. Dessutom framgår det i resultatet att andelen barn i behov av särskilt stöd behöver vara tillräckligt stort, nära majoritet eller mer än majoritet, för att påverka de yrkesverksammas syn på organisationsmålen (undervisning och omsorg) och i vilken utsträckning dessa behöver anpassas. (Sandberg et al., 2010)

Sandberg et al. (2010) beskriver i sin analys av definitionen av barn i behov av stöd utifrån barnperspektivet att de delade in empirin i tre kategorier. Första kategorin innefattar alla barn i behov av stöd, så den fokuserar inte på en fördefinierad grupp utan antyder att vissa barn behöver mer stöd än andra, oavsett om behoven är tillfälliga eller permanenta. Tanken är alltså att ibland behöver alla barn särskilt stöd, oavsett vad de har för behov och om de visar drag på att vara i behov av stöd eller inte. Den andra kategorin berör barn med formellt identifierade behov vilket beskriver de barn som är i behov av särskilt stöd på grund av en diagnos. I denna kategori så ingår alltså de barn som har en konstaterad diagnos. Den sista kategorin handlar om barn som behöver ytterligare stöd men som saknar konstaterad diagnos, men ändå identifieras som i behov av särskilt stöd. Barnen i denna kategori kan behöva särskilt stöd på grund av anledningar så som sociala, emotionella, intellektuella, medicinska, psykologiska och/eller fysiska svårigheter.

Sandberg et al. (2010) skriver att likt analysen av barnperspektivet så delades analysen av det organisatoriska perspektivet in i tre kategorier. Dessa kategorier var personal, tid och resurser. Anledningen till att behovet av det särskilda stödet i förskolan kan undersökas genom ett organisatoriskt perspektiv beror på att de organisatoriska aspekterna påverkar verksamhetens tillgänglighet för barnen. Med tillgänglighet menas exempelvis hur förskolan kan möta alla barn utifrån verksamhetens tillgångar och hur detta på ett systematiskt sätt kan genomföras. I kategorin personal så betonades behovet av att personalen behöver stödja och ”övervaka” barnet. Hur barnets behov påverkar de yrkesverksammas arbetsuppgifter tillika hur det påverkar andra barn i gruppen. Kategorin tidsaspekt relaterar till den tidsmässiga ansträngningen som tillkommer då ett barn kräver särskilt stöd från de yrkesverksamma. Att skriva systematiska kvalitets dokument, att

planera anpassningar och genomföra dessa anpassningar är alla processer som görs för barnet i behov av särskilt stöd, men som är tidskrävande. Utifrån kategorin resurs så analyserade författarna uttalande om extra resurser och hur dessa kan möjliggöra deltagande för barn i behov av särskilt stöd i förskolan. Det inkluderade påståenden om att tilldela fler resurser till dessa barn jämfört med de som tillhandahålls för de barnen utan behov av särskilt stöd. Det betonades även att de behöver finnas resurser för de barn som har svårt att fungera väl i stora grupper utan extra resurser. Behovet av specialpedagogisk kunskap för barn i behov av särskilt stöd är stort och att tillhandahålla detta till verksamheten värderas högt av de yrkesverksamma som ett behov (Sandberg et al., 2010).

Sammantaget understryker studien vikten av att fördjupa förståelsen av begreppet barn i behov av särskilt stöd både ur barn- och organisationsperspektiv. Det är endast genom en sådan helhetssyn och en ökad tydlighet i tillämpningen av begreppet som förskolor kan skapa en inkluderande och stödjande miljö för alla barn. För att få ytterligare insikt om hur de organisatoriska aspekterna omsätts i praktiken utifrån barnens behov så kan vi titta på Skolinspektionens kvalitetsgranskningar om förskolors arbete i behov av särskilt stöd.

2.2. Skolinspektionens kvalitetsgranskningar

Palla och Sjögrens (2021) studie tar avstamp i Skolinspektionens kvalitetsgranskning av förskolors arbete med barn i behov av särskilt stöd. De analyserar och utgår från dessa granskningar för att belysa de riktlinjer som olika myndigheter tagit fram för att styra förskolan och myndigheternas syn på kvalitet i relation till arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Det omfattar exempelvis en granskning utförd av Skolinspektionen för att bedöma hur förskolan, i enlighet med riktlinjerna, strukturerar och framställer högkvalitativt arbete relaterat till barn i behov av särskilt stöd. Palla och Sjögren (2021) identifierar att Skolinspektionen ser hög kvalitet i förskolan när det kommer till individuellt stöd av barn i behov av särskilt stöd. Det systematiska kvalitetsarbetet (förkortas till SKA) lyfts av Skolinspektionen enligt Palla och Sjögren som en hörnsten i arbetet för att bibehålla god kvalitet. Detta eftersom SKA görs genom systematisk uppföljning och utvärdering med skriftliga kartläggningsdokument, gemensamma övergripande dokumentmallar för

handlingsplaner och annan skriftlig dokumentation vilket underlättar i planering och genomföring av insatser för de barn i behov av särskilt stöd.

Palla och Sjögren (2021) lyfter även att Skolinspektionen anser att yrkesverksamma i förskolan behöver arbeta på ett sätt som gör att de anpassningar som sätts in på individnivå fungerar som ett inslag i den ordinarie verksamheten snarare än något som exkluderar från den ordinarie verksamheten. Men Palla och Sjögren (2021) drar slutsatsen att det som Skolinspektionen beskriver som kvalitet i relation till individuella anpassningar är så generaliserat att de barn som är i behov av dem löper risk att gå miste om anpassningar som de är i behov av om anpassningarna inte anses som inkluderande i barngruppen i verksamheten. Det synsätt som Skolinspektionen förespråkar här riskerar enligt Palla och Sjögren i förskolans verksamhet leda till att de behov som finns för anpassningar som inte fungerar i full barngrupp inte kan tillgodoses, vilket leder till att barnets behov överses och att förskolan inte verkar för just det barnets bästa.

2.3. Ledarskapet i arbetslaget

Hildén och Löfdahl Hultman (2023) har forskat på ledarskapet i förskolan, specifikt förskollärares ledarskap över barnskötare i undervisningssituationer. De har genom skriftliga beskrivningar från yrkesverksamma analyserat hur de yrkesverksamma ser på ledarskapet i arbetslaget. Detta kan kopplas till förskolans kvalitet i relation till barn i behov av särskilt stöd genom att belysa hur styrdokumentet kan ge stöd för yrkesverksamma i olika yrkesroller när de ska undervisa alla barn, inte minst de barn som är i behov av extra stöd. Hildén och Löfdahl Hultman (2023) beskriver det som att i den dimension som förskolan existerar i idag så är de huvudsakliga strukturella resurserna i form av styrdokumentet specifikt inverkan på förskollärarnas handlingsberedskap när lärmiljöer och undervisningsdokumentation utvärderas i relation till barnens lärande och behov. Förskolläraren bär det huvudsakliga ansvaret för planeringen av verksamhetens fungerande för alla barn. Att utgå från barnens intresse och behov i planering och genomförande av verksamheten har under lång tid varit en del av det pedagogiska förhållningssättet i förskolan då barns delaktighet och inflytande är en central del av verksamheten (Hildén och Löfdahl Hultman, 2023). Förskolläraren har ansvar över att dokumentera och använda barnens intresse och behov i planeringen av verksamheten då det relaterar till barnens rätt till god utbildning i relation till de

ramverk som är styrande för förskolan. Det är förskollärarens ansvar att ha koll på ramverken, men även barnskötare bör ha kunskap om dessa. Det är förskollärarens ansvar att se till att ramverkens mål implementeras i verksamheten på ett hållbart sätt.

2.4. Co-teaching för inkludering i verksamheten för barn med funktionsnedsättningar

I den svenska förskolan jobbar man i huvudsak alltid i arbetslag som är ledda av förskollärare, precis som Hildén och Löfdahl Hultman (2023) redovisat i sin forskning. Detta kan också kallas för co-teaching, vilket i huvuddrag är den metod som avser då två eller fler personer tillsammans planerar och genomför verksamheten och den utbildning som sker i den. Lacono et al. (2023) har forskat på vilka fördelar denna metod har för att underlätta till en inkluderande verksamhet och vilken påverkan det har på de barn med funktionsnedsättningar som är i behov av individuellt stöd. De trycker på att co-teaching kan vara mellan den verksamhetsnära personalen men även mellan dem och exempelvis specialpedagog som inte alltid finns på plats dagligen i verksamheten beroende på hur den enskilda förskolans struktur ser ut.

Lacono et al. (2023) har genom att granska och jämföra tidigare forskning, som genomförts mellan perioden januari 2008 och juni 2019, kommit fram till att co-teaching kan utföras på olika sätt och att dessa kan ha olika inverkan på utbildningen beroende på vad barnen har för behov. De ser att co-teaching har en större positiv effekt än vad exempelvis en till en undervisning har på barnen som är i behov av stöd. Inkluderingen i verksamheten för det enskilda barnet är större vid co-teaching än vad den är under en till en undervisning. Detta eftersom undervisningen sker i barngruppen och inte i ett eget sammanhang utanför gruppen. De ser också att i de verksamheter där pedagogerna ges möjlighet att planera har man en ökad möjlighet att framgångsrikt inkludera alla barn i verksamheten. Lacono et al. skriver även att de upptäckt i tidigare forskning att det finns situationer då co-teaching inte varit gynnsamt. I vissa situationer har pedagoger som ska samarbeta med varandra skapat en hierarki där en part ses som mer av en medverkande som stödjer de barn i behov, istället för att vara direkt involverad i ett ömsesidigt samspel med sin kollega där båda delar på ansvaret.

2.5. Yrkesverksammas uppfattning om samverkan i relation till tidiga interventioner i barns liv

Boavida, Silva, Aguiar och McWilliam (2022) har skrivit en artikel om samverkan mellan de olika parter som är en del av livet för barn i behov av särskilt stöd och hur yrkesverksamma ser på det. De beskriver att planer för interventioner skapas i samverkan med alla parter som är inblandade i barnets liv. Detta inkluderar hemmet, förskolan och yttre parter som barnet är i behov av, som exempelvis BVC. Genom planering, observationer och reflektion så samarbetar parterna i att möta det gemensamma målet att stötta barnets möjligheter och utveckling. Deras forskning utgår från det som kallas för Early Childhood Intervention (ECI) vilket är ett system som ska stödja barn i behov av extra stöd. I detta system så samarbetar vårdnadshavare, pedagoger och ”konsultanter” som läkare, logoped, specialpedagoger och andra professionella som besitter specifika kunskaper som kan hjälpa barnet. (Boavida et al. 2022). ECI-systemet liknar det förhållningssätt som läroplanen för förskolan (2018) beskriver som riktlinje i den svenska förskolan när det kommer till samverkan mellan alla parter som verkar för barnet.

Boavida et al. (2022) har genom enkätinsamling från 600 yrkesverksamma i förskolan kommit fram till att de anser att det finns samarbete mellan de olika parterna och att detta genomförs på olika nivåer på olika sätt beroende på vem som ska samarbeta och hur utvärderingen av barnets behov genomförs. Utifrån insamlingen så skapades en skala över vilka samverkansmetoder författarna ansåg som mest gynnsamma. Forskarna kom fram till att man kan dela upp olika faktorer för insatserna i tre olika grupper som beskriver samverkansprocessen för att förenkla den för alla inblandade parter. Planeringen är första steget, denna utvärderar barnets och i sin tur familjens behov av stöd för att sedan leda till att mål sätts för vad som ska uppnås genom samverkan. Nästa steg är kontexten av hur detta utförs, det vill säga vad är planen och hur ska den genomföras. Exempel på frågor som kan ställas i detta steg är: Var kan stöd ges och av vem? Hur påverkas interventionen av andra barn i barnets närhet? Vilka interventioner och rutiner behöver upprättas för att barnet ska få rätt stöd? Det sista steget är själva interventionen. Vilka professionella är involverade och vilka roller har de? Hur utvecklas målet och riktningen av interventionen i relation till barnets utveckling? Vilka strategiska val görs och hur genomförs

dessa? Vilket faktiskt stöd som finns och hur involverade är varje part i interventionen? Dessa är viktiga delar att besvara under interventionen för att den ska bli så gynnsam som möjligt.

2.6. Likheter och skillnader på förskolans kvalitetsmål i Norden

Lanaco et al. (2023) betonar vikten av samarbete och planering för att skapa en inkluderande verksamhet för barnen i behov av särskilt stöd. De påpekar att pedagogernas möjlighet att planera är kopplad till framgångsrik inkludering av de barnen i behov av särskilt stöd. Betoningen på samarbete och planering kan vi koppla till Vallberg Roths (2014) analys av synen på kvalitet i förskolans styrdokument då den ger en övergripande förståelse för läroplansmålen om ansvar, utvärdering, bedömning och omsorg. Dessa mål diskuterades även av Lanaco et al. (2023) i deras forskning.

Vallberg Roth (2014) har forskat om synen på kvalitet i styrdokument för förskolan i de nordiska länderna. Detta för att kvalitet är ett begrepp som genomsyrar i alla nordiska länders styrdokument (Vallberg Roth, 2014). God kvalitet lyfts i styrdokumentet i relation till livslångt lärande, ansvar, utvärdering, dokumentation och bedömning. Andra begrepp som lyfts i alla de nordiska ländernas mål för förskolan är omsorg, trygghet och inflytande men de bär inte en stark relation till just kvalitet i de olika styrdokumentet.

Vallberg Roth (2014) delger att den svenska förskolan utmärker sig i jämförelse med resten av Norden i form av att den är en skolform som regleras i linje med samma skollag som de övriga skol- och verksamhetsformer vi har i utbildningsväsendet i vårt avlånga land. I de resterande nordiska länderna så regleras förskolan av sin egen specifika lag. Något som är gemensamt mellan länderna är dock att alla förskoleverksamheter regleras av departement som hanterar de nationella frågor som rör dess utbildningssystem. Vilket departement som är ansvarigt ser olika ut i varje land men den gemensamma nämnaren är att alla landets skolverksamhetsformer ingår i samma departement. Alla nordiska länder använder olika terminologier för institutionell verksamhet för barn i åldrarna 1-5år och styrs på olika sätt. Något som varje nordiskt land har gemensamt är dock fokuset på utbildningen i relation till omsorgen i förskolan, något som skiljer sig från större delar

av världen som har ett huvudfokus på utbildning och inte på just omsorgen. En möjlig förklaring till denna skillnad kan vara att många länder inte erbjuder förskola för barn under cirka tre år.

Vallberg Roth (2014) beskriver hur de olika nordiska länderna förhåller sig till barn i behov av särskilt stöd och vilka resurser de väljer att tillhandahålla förskolorna skiljer sig från land till land beroende på vad de har för uppfattning av verksamhetens behov. Förskolan i Sverige ingår i skollagen till skillnad från resten av Nordens förskoleverksamheter. Den svenska förskolan är en verksamhet vars undervisning regleras av skollagen och är en del av det svenska skolväsendet vilket ger barn i den svenska förskolan ökade möjligheter för livslångt lärande. Förskolans inkludering i skollagen innebär att den har samma tillgång till samma resurser och strukturer som övriga skolformer inom det svenska utbildningssystemet. Detta öppnar upp möjligheter för en enhetlig och systematisk planering av insatser för de barnen i behov av särskilt stöd. Skollagens ramar tillåter förskolan att dra nytta av tydliga styrdokument som vägledning för att utforma individanpassade åtgärder och strategier för varje barn. De yrkesverksamma kan utifrån styrdokumentet arbeta proaktivt med att skapa en verksamhet där alla barn, oavsett deras individuella behov, ges möjlighet att delta fullt ut i utbildningen. Integreringen av förskolan i skollagen och det långsiktiga perspektivet skapar en kontext där förskolan i Sverige kan tillämpa resurser och tankesätt som sträcker sig bortom det omedelbara och ger en stabil grund för livslångt lärande.

De sex presenterade tidigare studierna ger en mångfacetterad bild av förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd, där samarbete, planering och implementering av mål spelar centrala roller. Studierna undersöker olika aspekter av förskolans hantering av barn i behov av särskilt stöd där fokus ligger på att förstå hur begreppet definieras och tillämpas i förskolan samt hur olika faktorer, så som organisatoriska-, ledarskaps- och samverkansaspekter påverkar kvaliteten i förskolans arbete. Aspekterna kan tillämpas för olika ramfaktorer som styr förskolans verksamhet vilket jag kommer att förklara ytterligare i kapitlet nedan.

3. Teoretisk ansats

Den teori som jag valt att använda mig av i mitt analysarbete av empirin är ramfaktorteorin då de yrkesverksammas upplevelse av ramfaktorerna har stor påverkan på deras användning av resurser för de barn som är i behov av särskilt stöd. De olika ramfaktorerna har sin påverkan på verksamheten då de berör verksamhetsprocesserna på olika sätt. Exempelvis så rör ramarna verksamhetens pedagogiska arbete genom styrdokument och lagar, vilka förutsättningar som finns för verksamheten genom administrativa ramar som storlek på barngrupp och dylikt. Ramarnas påverkan på verksamheten är alltså av stor vikt att lyfta även i relation till de processer som fokuserar på de barnen i behov av särskilt stöd. Detta eftersom de påverkar vilka möjligheter som finns för vilka resurser som kan användas och i vilken utsträckning. Jag kommer även att presentera kvalitet som begrepp och hur kvalitet är kopplat till ramfaktorteorin. Ramfaktorteorin och kvalitet är relevant för studien för att förtydliga yrkesverksammas beskrivningar av faktorer och ramar som har inverkan på utbildningen i förskolan för de barn som är i behov av särskilt stöd.

3.1. Ramfaktorteorin

Ramfaktorteorin grundar sig i ramarna som finns i relation till förskolans verksamhetsprocesser. Kortfattat så är verksamhetsprocesserna identifikation av mål och syfte, planering och utformning, genomförande av undervisning och systematisk utvärdering av verksamheten. Dessa processer styrs av ramfaktorer som ses som riktlinjer för genomförandet av dem i verksamheten. Ramfaktorerna är de ramar som yrkesverksamma i vissa fall kan och i andra fall inte kan påverka och dessa ramar har inverkan på förskolans förutsättningar (Broady & Lindblad 1999). Faktorena är övergripande riktlinjer, regler och strukturer som styr och ramar in verksamheten. Dessa faktorer sätter gränser och ramar för hur förskolan organiseras och bedrivs. Ramfaktorteorin formulerades av Urban Dahllöf under 1960–1970-talet till följd av tidigare forskning baserad på elevgruppering och kunskapsresultat i relation till metodik och tidsfördelning i undervisningsprocesser. Genom att undersöka hur förskolans arbete med läroplansmålen samspelar med de befintliga ramfaktorerna kan man få insikt i huruvida verksamhetens processer främjar målen. Verksamhetens måluppfyllnad kan analyseras utifrån fem ramsystem som jag går in på djupare nedan. Dessa

ramsystem hjälper till att belysa olika delar av verksamheten och hur den leds mot att vara måloppfyllande (Broady & Lindblad 1999; Lundgren 1999; Imsen 1999). Detta blir relevant för min studie då läroplanen sätter upp mål för hur förskolan ska arbeta med barn i behov av särskilt stöd och att dessa mål påverkar användningen av förskolans resurser.

Gustafsson (1999) resonerar kring hur lärare och elever uppfattar ramarna och hur de bör beaktas i relation till ramfaktorteorin. Hon analyserar detta utifrån begrepp som *reella ramar* och *upplevda ramar*. De reella ramarna inkluderar exempelvis styrdokument, tid och storlek på barngrupper, medan upplevda ramar handlar om hur pedagoger väljer att agera baserat på sina egna förutsättningar. I min studie går inte reella ramar att konstatera då jag gjort min undersökning genom yrkesverksammas egna upplevelser. Jag kan undersöka hur de yrkesverksamma upplever de reella ramarna i deras respektive verksamhet men jag kan inte undersöka de faktiska reella ramarna i förskolan, därav att jag i min teori beskriver även de reella ramarna då de kan påverka de upplevda ramarna indirekt.

Gustafssons resonemang kan relateras till Imsen (1999), som definierar ramfaktorer som olika aspekter som antingen främjar eller hämmar undervisningen och att detta är beroende på de yrkesverksammas bedömningar av ramfaktorerna som antingen hinder eller påverkningsbara faktorer. En väsentlig aspekt av ramfaktorerna är således vilka faktorer som de yrkesverksamma kan ha kontroll över eller åtminstone påverka och vilka faktorer de saknar kontroll över. När de yrkesverksamma känner brist på kontroll över ramfaktorerna kan det emellertid utgöra hinder för verksamhetsprocesserna (Gustafsson, 1999).

Några av förskolans ramfaktorer är styrdokument, planerings- och reflektionstid, storleken på barngruppen, personaltäthet samt verksamhetens miljö, både inne och ute. Dessa ramfaktorer baserar jag på Imsens (1999) fem ramsystem. Det finns fall då en specifik ramfaktor kan grupperas i flera olika system eftersom gränserna mellan ramsystemen är flytande. Det *pedagogiska ramsystemet* består av styrdokument och lagar som bestämmer förskolans uppgift och hur verksamheten ska genomföras. Här kan den yrkesverksammas uppfattning av riktlinjerna påverka undervisningen och i sin tur barnen. Det *administrativa ramsystemet* omfattar regler för ledning och styrning av förskolan, exempelvis genom storlek på barngrupp, hur bedömningar genomförs

och den tid som avsätts för reflektion inom verksamheten. De *resursrelaterade ramarna* är de som berör både de ekonomiska och de materiella resurserna. Det är huvudmannens uppgift att ta ansvar för ekonomin och att se till så att den ekonomiska fördelningen fungerar för verksamheten. Den *organisationsrelaterade ramen* har samband med förskolans sociala förhållande. Ett exempel på detta är vilket klimat som råder på förskolan, är det ett gott klimat som är gynnsamt för verksamheten eller behöver åtgärder tas för att förbättra klimatet. Ledningen har en central roll i denna ram då det är de som har det huvudsakliga ansvaret för att se till att verksamheten fungerar. Den slutliga ramen är den som har *anknytning till barnen och deras kulturella bakgrund*. Denna ram omfattar allt om barnen, vilka förutsättningar och behov de har, vilket stöd finns från hemmet etcetera (Imsen, 1999)

3.2. Kvalitet

Åsen (2022) beskriver att kvalitet är ett svårfångat begrepp som kan betyda många saker. När förskolan var under sin uppbyggnad på 60- och 70-talet så präglades förskolan av en stark statlig styrning som reglerade förskolan med centrala regler. Dessa regler berörde bland annat lokaler, barngruppernas storlek och personaltäthet. Genom reglerna ville man skapa en enhetlig förskola med likvärdig kvalitet över hela landet. Detta ser vi kopplingar till än idag i förskolan och arbetet med verksamhetens kvalitet. Att studera relationen mellan olika kvalitetsaspekter i förskolan är att analysera verksamhetens mål, ramar, process och resultat som en utvärderingskedja. Detta analyssätt är nära relaterat till ramfaktorteorin då det som sker i den pedagogiska verksamheten analyseras och betraktas utifrån de förutsättningar, villkor och ramar som verksamheten har (Åsen, 2022). Inom förskolan identifieras olika aspekter som bidrar till att definiera och upprätthålla kvalitet. Dessa aspekter är kopplade till olika delar av förskoleverksamheten, men de är samtidigt ömsesidigt beroende av varandra eftersom hela verksamheten strävar efter att integrera och hantera alla dessa aspekter på ett samstämmigt sätt. Här nedan kommer dessa aspekter att redogöras för.

Åsen (2022) skriver att *strukturkvalitet* handlar om just ramar och yttre förutsättningar som pedagogerna i regel inte kan påverka. Dessa är framför allt ekonomiska resurser, personaltäthet, storlek på barngrupperna och de yrkesverksammas utbildning samt kompetenser. Även den sociala och kulturella kontextens betydelse samt barngruppernas sammansättning socialt, kulturellt och

etniskt – utifrån faktorer som exempelvis förskolans upptagningsområde, antal barn i behov av särskilt stöd, barns vistelsetider, vårdnadshavarnas bakgrund spelar roll för verksamheten på ett sätt som pedagogerna inte kan styra över (Åsen, 2022).

Processkvalitet beskriver Åsen (2022) som att den berör allt det som sker i verksamhetens processer. De pedagogiska relationerna som grundar sig i pedagogernas förhållningssätt och deras pedagogiska medvetenhet är en av kvalitetens centrala fokus. Om de pedagogiska relationerna ska uppnå hög kvalitet så behöver yrkesverksamma ge barnen det kognitiva, sociala och emotionella stöd som de är i behov av för att kunna utveckla sin individuella potential (Persson, 2015). Processkvaliteten handlar också om utformningen och ledningen av verksamheten och vilka redskap som pedagogerna har till hands för att kunna fullfölja sitt uppdrag och arbeta med läroplanens mål och riktlinjer på ett intentionellt sätt. Förskolans pedagogiska ledning, verksamhetens planering och utvärderingar, den pedagogiska dokumentationen, kompetensutveckling inom personalstyrkan, förhållningssättet till den inre miljön och lokalerna samt tid för gemensam reflektion är punkter som nationella utvärderingar studerar när det kommer till processkvaliteten (Åsen, 2022).

Åsen (2022) beskriver även *resultatkvalitet* och hon delger att det är den aspekt av kvalitet som berör resultat och måluppfyllelse i verksamheten. Uppnår verksamheten det som eftersträvas eller når verksamheten inte riktigt hela vägen fram till målet? Eftersom resultat i förskolan kan mätas på olika sätt så kan man vinkla resultatkvaliteten beroende på vad man ska studera.

Vallberg Roth (2022) förklarar att prova kvalitet som något mer öppet är av vikt för att inte låsa fast begreppet i bestämda betydelser. Att se kvalitet som ett flerstämmigt och undervisningsinriktat fenomen och att se kvaliteten ur olika glasögon beroende på situationen gör att kvaliteten blir levande. Att kontinuerligt arbeta med kvalitén på ett systematiskt sätt gör att processer växer fram för att stötta de barn i behov av stöd. Processerna skapas utifrån gemensamma dokument som utgår från samma övergripande frågeställningar. Trots detta får de systematiska kvalitets dokumenten ett differentierat innehåll som anpassas efter barnets specifika behov. Detta resulterar i att verksamheten, genom gemensamma tankesätt och förhållningssätt, rör sig i en enhetlig riktning för att erbjuda barnet en så likvärdig förskoleutbildning som möjligt (Vallberg Roth, 2022). Åsen

(2022) skriver att relationen mellan kvalitetsaspekterna kan utvärderas i en kedja genom fyra komponenter. Dessa komponenter benämns som mål-ramar-process och resultat. Komponenterna beskriver hur verksamheten kan analyseras utifrån dess förutsättningar, villkor och de givna ramarna (strukturkvalitet). Förutsättningarna ur strukturkvaliteten har i sin tur inverkan på processen (processkvalitet) som leder till ett resultat (resultatkvalitet). Relationen mellan aspekterna är alltså konstant och i behov av varandra för att kunna bedöma kvalitet (Åsen, 2022).

3.3. Sammanfattning

Ramfaktorteorin utforskar förskolans verksamhet genom att fokusera på de ramar och faktorer som styr dess processer. Det handlar om att identifiera mål, planera, genomföra undervisning och utvärdera systematiskt. Ramfaktoreorna fungerar som riktlinjer och påverkar förskolans förutsättningar. Ramfaktorteorin används i min studie för att undersöka i vilken utsträckning de yrkesverksamma upplever att Imsens (1999) olika ramsystem påverkar användningen av resurser och på vilket sätt de påverkar. Deras upplevelse av ramarna analyseras efter Gustafssons (1999) begrepp upplevda ramar vilket i sin tur kan relateras till hennes begrepp reella ramar, men de reella ramarna kan inte undersökas genom min studie utan endast relateras till genom de yrkesverksammans upplevda ramar.

Kvalitet i förskolan är ett komplext begrepp som Åsen (2022) utforskar genom att analysera olika aspekter. Kedjan av mål, ramar, process och resultat visar hur aspekterna är beroende av varandra och att de alla behövs för att kunna bedöma kvalitet i förskolan. Vallberg Roth (2022) betonar att se kvalitet som mångfacetterat och anpassningsbart för att stödja barn i behov av särskilt stöd. Begreppet kvalitet används i min studie genom att belysa hur olika resurser påverkar olika kvalitetsaspekter. Begreppet kvalitet och dess olika aspekter används för att beskriva en helhetssyn på utvalda förskolors verksamhet och dess upplevda måluppfyllnad i arbetet med de barn i behov av särskilt stöd.

4. Metod

I följande kapitel kommer jag att beskriva min forskningsprocess genom metod, urval, insamling av empiri, forskningsetik samt analysmetod. Metodkapitlet har i syfte att ge en inblick i mitt forskningsupplägg och hur jag närmat mig mitt problemområde.

4.1. Metodval

Jag har valt att arbeta med kvalitativ metod i min studie. Det innebär att jag fokuserat på att förstå och förklara komplexiteten i mänskligt beteende, erfarenheter och sociala interaktioner. Jag har valt kvalitativ metod medvetet då jag vill skapa en förståelse med djupgående förståelse för mitt problemområde. Detta genom att den kvalitativa forskningsmetoden tillåter mig som forskare att vara flexibel och anpassa forskningsdesignen under processen genom att utforska empirins perspektiv och kontext. Med detta menas empirins perspektiv som de olika synsätten, tolkningarna och infallsvinklarna som upptäcks genom intervjuerna samt kontexten för dessa och hur de refererar till sammanhanget för forskningen.

Genom att använda kvalitativa intervjuer har jag strävat efter att få ny insikt genom att låta yrkesverksamma beskriva sina upplevelser av det aktuella problemområdet. Valet av semistrukturerade intervjuer har gett intervjupersonerna utrymme att svara med sina egna ord och i den ordning som passar bäst för varje enskild intervju. Intervjufrågorna finns bifogade i kapitlet bilagor. Frågorna jag ställt under intervjuerna har i låg grad varit strukturerade. Genom att i låg grad strukturera intervjufrågorna så har frågorna varit öppna och generella för att intervjupersonerna ska kunna uttrycka sina tankar, åsikter och erfarenheter utan att styra svaren i för hög utsträckning. Det ger utrymme för mer djupgående och spontana svar, vilket kan vara användbart för forskningen för att skapa en mer utförlig och nyanserad analys (Alvehus, 2019).

Jag har löpande gjort analyser av den insamlade empirin, något som är en del av den kvalitativa metoden. Att göra detta underlättar i behandlingen av slutprodukten som blir en text där citat från intervjupersonerna varvas med forskarens egna kommentarer och tolkningar. Uppsatsens olika

textdelar förutsätter varandra för att skapa en helhet som hjälper läsaren att förstå studien. Ett exempel på hur textdelarna förutsätter varandra är att genom att integrera empiri i form av citat varvat med mina egna reflektioner och tolkningar i resultatet så skapas ett resultat som sedan analyseras utifrån den redogjorda tidigare forskning och teori. Inom analysen av en kvalitativ studie så kallas detta för internala relationer då den kvalitativa metoden ger mig som forskare att kontinuerligt utforska empirins perspektiv och kontext och utifrån detta anpassa forskningsdesignen (Patel och Davidsson, 2019).

4.2. Urval

Intervjuerna som använts för att samla in empiri har genomförts med en barnskötare, en förskollärare, en biträdande rektor och en specialpedagog från olika förskolor inom samma kommun. Anledningen till urvalet av respondenterna är för att få in perspektiv från olika yrkesroller inom förskolan samt för att få en bredare uppfattning om hur man kan arbeta med resurser på olika sätt trots att man arbetar under samma förvaltning. Respondenterna har valts ut genom ett strategiskt systematiskt urval. Att använda personer med kunskaper från förskolan som har information att delge utifrån intervjufrågorna är viktigt för studiens validitet. Valet av att använda flera olika yrkesgrupper är för att inte få allt för färgade svar (Patel och Davidsson, 2019). Genom ett gott genomtänkt strategiskt urval så kan man komma åt information på ett nyanserat sätt som med stor sannolikhet gynnar resultatet (Alvehus, 2019).

Kontakten med de valda urvalspersonerna har skett genom att jag mejlat tio yrkesverksamma i förskolan, dessa mejladresser har jag hittat på lite olika sätt. Några fanns på kommunens hemsida (biträdande rektor samt specialpedagog) och några har jag fått i andra hand genom personliga kontakter (barnskötaren och förskolläraren). Jag fick endast svar från sex av de tio som jag mejlade, varav två av dem nekade till deltagande i studien av olika anledningar. Jag valde att gå vidare och intervjua de fyra yrkesverksamma som tackade ja. Att jag inte sökte efter fler intervjupersoner efter detta är eftersom jag efter intervjuerna ansåg mig ha tillräckligt med empiri för att kunna skapa ett resultat och uppfylla studiens syfte. De fyra yrkesverksamma som jag genomförde intervjuer med kom från olika yrkesgrupper inom förskolan och kom med olika perspektiv som hjälpt att skapa ett djup i analysen.

4.3. Genomförande

I de kvalitativa intervjuerna har fokus legat på att få svar på frågor från olika yrkesverksammas perspektiv. Att kunna ställa följdfrågor och fördjupa min egen kunskap genom intervjun har jag upplevt som positivt för min studie. I en enkät så är frågorna förutbestämda och respondenten har inte samma frihet att uttrycka sig med sina egna ord, jag kan inte heller ställa följdfrågor till respondenten, detta var en av anledningarna till att jag valde intervju som metod för att samla in empiri (Alvehus, 2019). Eftersom jag använder intervjuer kan jag inte formulera intervjupersonernas svar i förväg. Däremot kan jag antyda möjliga svar från intervjupersonerna baserat på de förkunskaper jag har om problemområdet. Förkunskapen jag som intervjuare besitter får dock ligga i bakhuvudet under intervjun och mina egna tankar får inte delges då detta kan påverka respondentens svar och i sin tur påverka resultatet. Det är lätt att respondenten kan färgas i sina svar av mig som intervjuare genom exempelvis kroppsspråk och ordval, jag som intervjuare har fått lära mig att behärska dessa i förväg för att färga svaren så lite som möjligt (Patel & Davidsson, 2019).

Intervjuerna har varit semistrukturerade utifrån ett antal frågor som berör förskolans kvalitet och vilka resurser som finns för barn i behov av särskilt stöd. Att ge respondenterna utrymme att påverka intervjuns innehåll kändes viktigt då jag i min studie vill belysa att uppfattningen om problemområdet inte är detsamma mellan yrkesgrupperna då de arbetar med barn i behov av särskilt stöd på olika plan. Frågorna var få men baserade på problemområdet utifrån forskningsfrågorna och min egen förkunskap från det jag upplevt i förskolan. Alla respondenter har fått besvara samma huvudfrågor under intervjuerna. Detta för att kunna se om det finns likheter och skillnader mellan respondenternas svar. Med det sagt så är det inte bara de förberedda frågorna som varit viktiga i mina semistrukturerade intervjuer. Innan intervjuerna behövde jag se till att jag var gott förberedd med möjliga följdfrågor för att uppmuntra respondenten till att utveckla sina svar. Det var trots allt respondenten som skulle tala snarare än att jag skulle göra det. Så att föra intervjun framåt utan att lägga fram mina egna värderingar till respondenten var av stor vikt (Alvehus, 2019).

Efter att intervjuerna var genomförda så transkriberade jag vad som delgetts i dem. Detta utifrån inspelat ljud och korta anteckningar jag fört under intervjuerna som kompletterades med ordagranna beskrivningar av vad som sagt under intervjun. Transkriptionen är det första analyssteget, då tal förvandlas till text; vilket är ett typ av tolkningssteg (Alvehus, 2019). Jag transkriberade alla frågor ordagrant, jag gjorde alltså inget urval under transkriberingen. Urvalet av vad jag tog med mig från empirin in i studiens resultat gjorde jag genom färgkodning av svaren, där jag reflekterade över likheter och skillnader mellan svaren.

Intervjuerna genomfördes mellan 7 och 15 minuter. Intervjuernas längd skiljde sig något då olika respondenter pratade olika mycket och hade olika mycket att delge. Exempelvis så hade barnskötaren inte lika mycket att delge i sin intervju som förskolläraren, rektorn och specialpedagogen. Detta kan ha berott på att barnskötaren inte behöver ha lika stor kunskap om ämnet som de andra yrkesgrupperna behöver. Jag hade i förväg satt en 15 minuter gräns för intervjuerna för att försöka hålla förutsättningarna för intervjuerna så lika som möjligt. Transkriptionerna blev även dem lite olika långa, beroende på längden på intervjun. Jag transkriberade intervjuerna ordagrant och de olika intervjuerna resulterade i transkriptioner mellan 4 och 7 sidor.

4.4. Forskningsetik

Under arbetet har jag hela tiden haft forskningsetiken i åtanke för att bibehålla god forskningssed. Forskningsetiken är den etik som ser till att man genomför forskning på ett ansvarsfullt och etiskt korrekt sätt där man tar hänsyn till och respekterar de etiska principer och normer som styr genomförandet (Vetenskapsrådet, 2002). Jag har informerat om min studie och fått samtycke från alla mina respondenter att delta. Detta genom en samtyckesblankett som jag skickade ut innan intervjuerna, samtycket gavs muntligt och spelades in, detta för att undvika att behöva hantera skriftliga godkännanden. I samtyckesblanketten informerade jag om vem jag var, vad jag skulle undersöka, vilka rättigheter respondenterna har samt kontaktuppgifter till mig och universitetet samt vem min handledare och kursledare är. Att informera om hur resultat kommer presenteras, i mitt fall genom publicering av min studie, samt hur respondenternas identiteter kommer att skyddas är även viktiga punkter att lyfta i samtycket (Löfdahl Hultman, 2021).

Samtyckesblanketten finns bifogad i kapitlet bilagor. Vetenskapsrådet (2002) skriver att Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet är de fyra huvudkraven som ska tas i beaktning under forskning. Dessa krav har jag baserat mitt forskningsetiska arbete på. Informationskravet innebär att deltagande respondenter ska få information om vad studien har för syfte och vad som ska undersökas. Samtyckeskravet är det som berör deltagarnas rätt till att delta på sina egna premisser. Dessa är exempelvis respondentens rätt till anonymitet, rätten att styra hur länge och på vilka villkor de vill delta. Konfidentialitetskravet berör alla uppgifter som inhämtas och att de behandlas med största möjliga konfidentialitet. Nyttjandekravet innefattar krav om att de insamlade uppgifterna endast får användas i forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002). Intervjuerna genomfördes via Zoom och även ljudet spelades in härifrån. Ljudinspelningarna har sedan förvarats på universitetets krypterade servrar där det är oåtkomligt för obehöriga, detta för att bibehålla största möjliga konfidentialitet för de deltagande respondenterna. I studiens redogörelse så hålls respondenternas identiteter anonyma. Deras yrkesroll nämns men inte vem de är, exempelvis så nämns inte namn, ålder, kön eller arbetsplats i studien för att hålla deras deltagande så anonymt som möjligt. I samtyckesblanketten så har det framgått för respondenten att insamlad empiri endast kommer att användas i forskningsändamål i studien.

4.5. Analysmetod

Min analysmetod har utgått från hörnstenarna bedömning, hantverk och transparens i redovisningen av empirin. Detta val motiveras av önskan att göra resonemang och slutsatser som är tydliga för läsaren. Analysen är central för att tydligt kunna presentera resultatet och för att packa upp empirin i en meningsfull struktur. Vad som packas upp i analysen är alltså beroende av problemet som formulerats, i mitt fall vilka resurser som finns i förskolan. Att tematisera empirin var viktigt i min analysprocess för att kunna samla vilket material som var viktigt att lyfta i analysen (Alvehus, 2019).

Tematiseringen gjorde jag genom att gruppera svaren på respektive fråga med varandra för att se vad de hade för likheter och olikheter till varandra. Detta gjorde jag genom att färgkoda svaren. Varje nämnd resurs som används för att stötta barn i behov av särskilt stöd tilldelades en egen färg

och när resurstypen lyftes i empirin så markerades den med sin respektive färg. På så sätt kunde jag se vilka resurser som lyftes och hur återkommande de var. Det var efter färgmarkeringarna även lätt att kunna jämföra intervjupersonernas inställning och arbetssätt med respektive resurs. När jag sorterat allt material så kollade jag på vilket material som jag vill fokusera extra på i min analys. Vilket material besvarar de problemområden och frågor som jag vill besvara i mitt arbete var en fråga jag ställde mig många gånger under reduceringen.

De olika resurserna som lyfts under intervjuerna som sedan färgmarkerats med respektive färg delades sedan in i undergrupper för vilket eller vilka ramsystem de kan ingå i. Ramfaktorteoriens roll i analysen grundar sig på Imsens (1999) fem olika ramsystem samt på Gustafssons (1999) begrepp upplevda ramar samt reella ramar. Gustafssons reella ramar undersöks inte direkt i studien, men är fortsatt en del av analysen då de reella ramarna kan upplevas på olika sätt av de yrkesverksamma vilket innebär att de reella ramarna kan vävas in i de upplevda ramarna.

Metodkapitlet har använts i syfte att beskriva forskningsmetoden och hur jag närmat mig mitt problemområde. Jag har valt att forska utifrån den kvalitativa metoden för att få en djupgående förståelse för mitt ämne. Genom semistrukturerade intervjuer med systematiskt utvalda respondenter har jag samlat empiriskt material från yrkesverksamma inom förskolan för att undersöka hur de ser på resurser och dess påverkan på förskolans kvalitet för barn i behov av särskilt stöd. Empirin från intervjuerna har tematiserats med hjälp av färgkodning för att identifiera och jämföra olika resurser och dess frekvens i intervjuerna. Respondenterna har genom samtycke godkänt sitt deltagande och ett forskningsetiskt arbete har genomförts. Studiens analysmetod har inkluderat den insamlade empirin från respondenterna genom att de tematiserade svaren synliggjort resurserna och dess förekomst. De olika ramsystemen (Imsen, 1999) och begreppet upplevda ramar har varit en del av analysen av empirin. Syftet med metoden har varit att skapa en förståelse för hur resurser används och påverkar kvaliteten i förskolan för barn i behov av särskilt stöd.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras och analyseras den insamlade empirin av studien. I del 5.1 och dess underrubriker så presenteras och analyseras empiri utifrån frågeställningarna *vilka resurser finns i de utvalda förskolorna för att stötta de barn i behov av särskilt stöd* och *hur beskriver yrkesverksamma att de arbetar med barn i behov av särskilt stöd*. I del 5.2 lyfts empirin utifrån frågeställningen *hur ser yrkesverksamma på relationen mellan tillgängliga resurser och hur påverkar det förskolans kvalitet*. Utifrån intervjuer med en barnskötare, en förskollärare, en specialpedagog samt en biträdande rektor har citat utdragits för att analyseras. Analyser av utdragen har gjorts utifrån ramfaktorteorin och dess begrepp *reella ramar*, *upplevda ramar* (Gustafsson, 1999) samt Imsens (1999) fem ramsystem. Även förskolans kvalitet utifrån Åsens (2022) kvalitetsaspekter, struktur-, process- och resultat kvalitet, används i analysen i relation till ramfaktorteorin och forskningsfrågorna.

5.1. Resurser och dess användning

De yrkesverksamma ser lika på vilka resurser som finns tillgängliga att bruka i förskolan för att stötta barn i behov av särskilt stöd. De har under intervjuerna nämnt samma resurser som finns till deras förfogande i sitt arbete med särskilt stöd. Men det skiljer sig mellan de yrkesverksammas upplevelser när det kommer till vilka resurser som används i praktiken, på vilket sätt och i vilken utsträckning de brukas. Detta kan bero på att de olika yrkesverksamma har olika uppgifter beroende på vad deras roll i verksamheten är. Barnskötarens svar under intervjun grundade sig till stor del i det de resursrelaterade ramarna (Imsen, 1999) och vilka förutsättningar hans förskola kan ge barn i behov av särskilt stöd. Förskollärarens intervju grundade sig till stor del i det som Imsen (1999) beskriver som det pedagogiska ramsystemet och det organisationsrelaterade ramarna som har samband med förskolans sociala förhållande, hur de arbetar i sin verksamhet och om hen upplever arbetet som gynnsamt utifrån måluppfyllnad. Detta kan bero på att förskolläraren är ansvarig för att se till att avdelningens undervisning uppnår styrdokumentens mål. Den biträdande rektorn pratade mycket utifrån Imsens (1999) administrativa ramsystemet, det pedagogiska

ramsystemet samt utifrån de resursrelaterade ramarna. Detta upplever jag kan bero på att hens roll är en ledande roll i verksamheten som har ansvar för att se till att stödet för barn i behov av särskilt stöd fungerar i alla led i hens förskola och att hens förskola ska uppnå kvalitetsmålen. Specialpedagogen delgav många tankar utifrån den organisatoriska ramfaktorn (Imsen, 1999). Hen uttrycker att hen ofta leder och stöttar andra yrkesverksamma i deras verksamhetsnära arbete med de barn i behov av särskilt stöd genom att ge stöttning till pedagoger, vårdnadshavare och barn genom att föreslå åtgärder i verksamheten för att kunna möta specifika barn samt genom att fortbilda yrkesverksamma i hur de kan möta barn i särskilt behov av stöd.

5.1.1. Pedagogiska och ekonomiska resurser

Alla de yrkesverksamma jag genomfört intervjuer med delger att de pedagogiska resurserna i förskolan är de viktigaste i arbetet med barn i behov av särskilt stöd för att kunna stödja dem utifrån deras individuella behov. De yrkesverksamma benämner pedagogiska resurser som olika material, verktyg och strategier som används för att stödja barnens lärande och utveckling. Specialpedagogen nämner i sin intervju att det ofta är dessa resurser som inte bidrar till en ekonomisk påfrestning för förskolan då anpassningar av verksamheten med de pedagogiska resurserna ofta går att genomföra med de ordinarie pedagogerna. Fortbildning för pedagogerna och att detta görs kontinuerligt är något som de yrkesverksamma uttrycker som en viktig resurs för att hålla sig uppdaterade med de senaste pedagogiska rönen och för att förbättra sina färdigheter för att kunna möta barnens behov. Men i vissa fall så räcker det inte med endast fortbildning för att kunna möta ett barns behov. I intervjun med barnskötaren så lyfte hen just detta och att det i de fall som ett eller flera barn har stora behov av en extra pedagogisk resurs utöver det ordinarie arbetslaget så är detta svårt att tillgodose för dem.

Jag hade gärna haft tillgången till ytterligare resurser än de pedagoger som ingår i mitt arbetslag för att kunna möta varje individuella barns behov. Men dom ekonomiska resurserna på vår förskola räcker inte till vilket leder till att vi i ordinarie arbetslag ”sprider oss tunt” för att kunna vara så till lags som möjligt för alla barn och deras behov. Jag upplever att vi brister i vår kvalitet när det kommer till just den individuella anpassningen för att vi inte har tillräckligt med uppbackning i arbetslaget. – från intervju med Barnskötare

Att barnskötaren lyfter känslan av att arbetslaget ”sprider sig tunt” är en begränsning som hen upplever utifrån sin arbetsbelastning och resursfördelning. Detta kan beskrivas som en upplevd ram (Gustafsson, 1999) som begränsar hens undervisning för de barn i behov av särskilt stöd. Hen upplever att det kan vara utmanande att få tillgång till ytterligare pedagogiska resurser för barnet. Detta tolkar jag som att det beror på att det är en betydande ekonomisk påfrestning för förskolan och ibland räcker inte ekonomin till för att tillgodose barnets specifika behov. Även förskolläraren ser det som en utmaning när det gäller att stödja barn med särskilda behov genom att inkludera ytterligare pedagoger utöver dem som ingår i det ordinarie arbetslaget då den ekonomiska påfrestningen för verksamheten blir för stor. Ekonomin och de personalmässiga begränsningarna är i sin tur reella ramar som de yrkesverksamma upplever påverkar verksamheten då de antingen begränsar eller ger förutsättningar för att kunna genomföra gynnsam utbildning utifrån barnens behov (Gustafsson, 1999). Att ekonomin fungerar och kan stötta upp det som barnen i verksamheten har behov av är en förutsättning för att kunna möta barnens behov oavsett vilka dessa behov är. Det går att antyda på de yrkesverksamma upplevelser att antalet pedagoger i arbetslaget, deras kompetens och hur deras närvaro fördelas är av vikt för att kunna tillgodose barnens behov, dessa aspekter går hand i hand med den ekonomiska faktorn då ekonomin behöver vara tillräcklig för att kunna ta in de pedagogiska resurser som behövs.

Den ekonomiska aspekten för resurstilldelningen kan relateras till de resursrelaterade ramarna i förskolan vilket är huvudmannens uppgift att ta ansvar för (Imsen, 1999). Förskolläraren jag intervjuat menar på att när de ekonomiska ramarna begränsar verksamheten, det vill säga inte är tillräckliga, så ligger det på huvudmannen att se till att det särskilda stödet fortsatt kan genomföras på fungerande sätt för att kunna bibehålla god kvalitet för verksamhetens undervisning utefter styrdokumentet och de behov som finns för barnet. Förskolors ekonomiska resurser kan skilja sig från förskola till förskola då dessa resurser delas ut av huvudmannen baserat på vilket behov som upplevs finnas på varje förskola. I min intervju med den biträdande rektorn så delger hen att den förskola som hen jobbar på har större ekonomiska tillgångar än många andra förskolor då de verkar i ett område med många barn med utländskt ursprung där är behoven av särskilt stöd är större av olika anledningar.

Det går nog lite i perioder på grund av hur man kan få in rätt folk för barnens behov. Det handlar om kompetensen hos pedagoger och så. Jag jobbar ju på en förskola där vi har mycket tillgång till ekonomiska resurser för att vi har många barn med utländskt ursprung och så och då får vi mer pengar då barnens behov ofta är större. Så vi har ju det lättare rent ekonomiskt att navigera mot pengar. Sen har jag också en rektor som är väldigt snabbt på att skjuta till pengar om det behövs och så fort vi har ett barn som utmanar väldigt mycket då är hen väldigt snabb på att sätta in extrapersonal och för det får kosta helt enkelt. Då får vi dra in på något annat – från intervju med biträdande rektor

Att förskolornas ekonomiska resurser skiljer sig och att detta påverkar verksamheterna på olika sätt är tydligt efter intervjuerna. Något som också är tydligt efter intervjuerna är förskolornas tillgång till stöd från specialpedagoger. Alla yrkesverksamma jag intervjuat har nämnt tillgången till specialpedagog som en positiv tillgång som finns till hands för verksamhetens bruk vid behov. Hur specialpedagogen används i verksamheten beror på barnens behov.

Jag arbetar med handledning för arbetslaget, i min yrkesroll ingår det även observationer av barnen för att avgöra vilka insatser som de behöver och i vilken utsträckning min hjälp behövs för att genomföra dessa. Jag sitter även med i möten med ledning vid behov. Så jag stöttar verksamheten både organisatoriskt och på golvet inne i verksamheten. Men i första hand så är min uppgift att arbeta med individärenden samt att fortbilda arbetslagen för att kunna möta de barnen i behov av individuellt stöd på bästa sätt. – från intervju med specialpedagog

Specialpedagogens beskrivning av sin yrkesroll överensstämmer med andra yrkesrollers beskrivningar av hur de använder sig av specialpedagogiska resurser i verksamheten. Tillgången till specialpedagogen som insats, utifrån de yrkesverksammas beskrivningar av yrkesrollen, kan påverka och stödja undervisningen genom att erbjuds expertis och handledning för att möta behoven hos de barn som är i behov av individuellt stöd. Specialpedagogen nämner att hen stöttar verksamheten både organisatoriskt och praktiskt. Detta tyder på att specialpedagogen inte bara är involverad i individuella ärenden utan också har en bredare roll som påverkar organisationens struktur och funktion. Detta kan relateras till de organisatoriska ramfaktorerna då specialpedagogen används för att förbättra förskolans verksamhet för de barnen i behov av särskilt stöd (Imsen, 1999). I det stora hela så bidrar tillgången till specialpedagoger till att skapa en dynamisk och anpassningsbar undervisningsmiljö. Den gemensamma upplevelsen hos de yrkesverksamma är att dessa resurser, inte minst specialpedagogens expertis och stöd, är avgörande för att skapa en gynnsam ram för barnens lärande och utveckling.

5.1.2. Planerade insatser

Specialpedagogen hjälper som ovan nämnt till att anpassa och arbeta med individärenden i förskolans verksamhet. I vissa fall så innebär det stöttning i att planera insatser för att stötta de barn som i behov av stöd och anpassningar. Förskolläraren lyfter att de kommunala förskolorna i kommunen hen är verksam i arbetar med systematiskt kvalitetsarbete (SKA) som en typ av resurs när det kommer till planläggning av insatser.

Vi i vår kommun jobbar med samma dokument när vi planerar och bedömer behov av individuellt stöd för barn som är i behov av det. Frågorna i dem är gemensamma men vad man svarar på dem är anpassat till det specifika barnet man ska anpassa för. Det finns lite olika dokument beroende på i vilken fas av anpassningsprocessen man är i men vi arbetar alltid utefter kommunens systematiska dokument som verkar för att alla barn i hela kommunen ska få en likgiltig utbildning utifrån sina behov. De systematiska dokumenten utgår även från styrdokumentet för att säkerställa att vi strävar efter att ha en så likvärdig förskola som möjligt i relation till de riktlinjer och mål som finns för utbildningen landsövergripande. – från intervju med förskollärare

Det pedagogiska ramsystemet som består av förskolans styrdokument (Imsen, 1999) är det som förskolläraren här nämner som en del till varför hens kommun arbetar med insatser på ett systematiskt sätt. Styrdokumentet ger en fingervisning om hur förskolan ska ledas och vad den ska sträva mot. Ramsystemet ger alltså reella ramar som inkluderar de regler och riktlinjer som förskolan måste följa enligt lagarna och styrdokumentet (Gustafsson, 1999). Läroplanens riktlinjer är realistiska när det kommer till att ge utrymme för att kunna anpassa undervisningen till just den barngruppen man har att undervisa, så länge man arbetar mot de mål som finns uppsatta (Vallberg Roth, 2014). En slutsats om att likvärdig förskola inte innebär att den är utformad exakt som någon annan förskola, men att en likvärdig förskola arbetar mot samma mål utifrån samma riktlinjer som alla andra förskolor i landet kan dras utifrån de yrkesverksammas uppfattning av styrdokumentet. Processkvaliteten är hög då förskolan på ett systematiskt sätt arbetar för att uppfylla målen (Åsen, 2022). Den pedagogiska medvetenhet är en av kvalitetens centrala fokus och en del av medvetenheten kommer genom att dokumentera och reflektera över verksamheten, dess undervisning och på vilket sätt den strävar mot och uppfyller målen (Åsen, 2022). Vad de

yrkesverksamma ser i verksamheten är avgörande för att planera verksamheten till att möta behoven samtidigt som de möter läroplanens mål och riktlinjer.

Förutsättningar för genomförandet av det arbetslagen ser att dom skulle behöva eller vill göra för ett barn kan utmana ibland, förutsättningarna är mer sårbara i vissa sammanhang. Stora barngrupper idag, bemanningen kan bli mer sårbar på ett annat sätt än vad det kanske var för 10 år sedan. Att alltid kunna anpassa är svårt när verksamheten ser ut som den gör men att sträva efter att möta alla barn oavsett behov är det viktigaste. Olika komponenter kan presentera olika dilemman, att våga tänka om och anpassa för att ge barngruppen de bästa möjligheterna efter de utmaningar man står inför är det mest återkommande, men också något av det viktigaste vi gör idag i förskolan. – från intervju med specialpedagog

Vilka förutsättningar och behov finns i barngruppen är enligt specialpedagogen specifikt viktiga att bedöma och planera utefter när det kommer till allt som berör barnen. Att verksamheten är genomtänkt och i den mån det går, anpassad för att fungera för alla barn i barngruppen tillsammans, utgår från ramen som berör verksamhetens genomförande i det som har direkt anknytning till barnen. Förskolläraren nämnde i sin intervju att en genomtänkt och planerad verksamhet ger förutsättningarna för att arbetslaget ska uppnå riksmålen som är uppsatta för förskolan. Hen påpekade även i relation till detta att om planeringen inte visar sig vara gynnsam, krävs det att kollegiet vågar ompröva och göra nya bedömningar för att hitta vad som fungerar bäst för den specifika barngruppen de undervisar. Hen beskriver att förutsättningarna för genomförandet av undervisning av arbetslagen kan utmana dem ibland, särskilt i sårbara sammanhang så som stora barngrupper. Att kunna anpassa sig kontinuerligt upplevs som svårt med dagens struktur men att sträva efter att möta alla barn, oavsett deras behov, är av yttersta vikt för att tillgodose barnens behov. Att basera sin planering på tidigare beprövade erfarenheter och vetenskaplig grund ökar chansen att de planerade insatserna blir effektiva i att möta barnens behov. Kontinuerlig utvärdering av insatserna kan förbättra stödet för barnet när det görs kontinuerligt för att följa barnets utveckling. Detta är något som alla intervjupersoner varit överens om i sina svar. Nedan följer ett exempel på detta från förskollärarens upplevelser.

Runt barn i behov av stöd behövs resurser, kunskap och vilja som en integrerad enhet, saknas någon av aspekterna så är min erfarenhet att stödet för barnet fallerar då vi inte kan ge dem vad de behöver och det i sin tur påverkar utbildningens kvalitet. – från intervju med förskollärare

Att planera insatser och vara väl förberedd i undervisning utifrån barnets behov ger den bästa möjligheten till att genomföra en gynnsam undervisning i förskolan för alla. Planerade insatser inkluderar ofta vårdnadshavarna som en del av stödstrukturen i insatserna. Genom att samarbeta med vårdnadshavarna så kan förskolan skapa en gemensam förståelse och tillämpning av insatserna både hemma och i förskolan, vilket kan stärka stödet för barnet. Detta var något som både den biträdande rektorn och förskolläraren lyfte i sina intervjuer.

5.1.3. Samverkan

Som förskolläraren i ovan del nämner så är insatser för barn i behov av stöd behöver baseras på resurser, kunskap och vilja. Dessa aspekter behöver alla som verkar för barnets bästa vara medvetna om och arbeta mot. Utifrån förskollärarens reflektion och Boavida et al. (2022) kan slutsatsen dras att samverkan mellan förskolan och externa aktörer så som habilitering, BVC, logopedier och andra aktörer som barnet kommer i kontakt med är en viktig del av förskolans utbildning för att stödja de barnen i behov av särskilt stöd. Detta för att göra deras utveckling och utbildning så gynnsam som möjligt mot läroplanens mål och riktlinjer. För att samverkan ska fungera som en typ av resurs så behöver andra resurser finnas tillhands för verksamheten. Något som lyfts av alla yrkesverksamma jag intervjuat är tidsaspekten i förskolan för att kunna genomföra en så fördelaktig samverkan som möjligt.

Man är ofta för få i kollegiet för att kunna möta alla barns behov, tiden räcker inte till för att vi pedagoger inte räcker till genom den arbetstid vi har. Jag känner ofta att jag själv inte räcker till, vi har stora barngrupper och kan inte möta läroplanens riktlinje att sträva efter och engagera oss i de individuella barnen och deras egna behov. Att samverka med vårdnadshavare och de aktörer som rör barnen tar tid att genomföra och ibland finns inte den tiden vilket gör barnet lidande. – från intervju med barnskötare

Precis som barnskötaren nämner så är ett exempel på resurser som samverkan står i beroendeställning till resurser i form av tid för att kunna genomföra samverkan mellan parterna. Att se till att tid för detta finns ligger i förskolans ledningsansvar då det är dem som ansvaret för att den enskilda förskolans administrativa planering ska fungera. Här spelar alltså ramfaktorteorins administrativa ramsystem in (Imsen, 1999). Samtliga intervjupersoner delger i sina intervjuer att även de ramar som finns i anknytningen till barnet (Imsen, 1999) spelar in som en stor del av

påverkan för genomförandet av samverkan. De lyfter lite olika perspektiv på ramen utifrån sin egen yrkesroll och arbetsuppgifter men de alla har nämnt att de arbetar med insatser genom att fundera över frågor som följande: Vilka förutsättningar har barnet och vilket behov av stöd finns? Vilket stöd finns utanför förskolan och hur kan förskolan samverka med hemmet samt det stöd som barnet får från externa aktörer? Vilka interventioner kan sättas in för att stötta barnet i att få en kvalitativ utbildning i förskolan och vilka resurser behövs för dessa? Detta är exempel på frågor man kan ställa sig i samverkan med hemmet och de externa aktörer som stöttar barnet för att planera verksamheten på ett sätt som stärker stödet för barnet både på förskolan och i hemmet. Förskolläraren lyfte samverkan mellan hemmet och förskolan som nödvändig för att utvärdera barnets behov och framsteg. Om både hem och förskola arbetar med barnet i samma riktning för att stödja barnets utveckling så är det större möjlighet att barnets utbildning i förskolan blir gynnsam. Vårdnadshavarnas unika insikt i sitt barns behov och styrkor är av vikt för att skapa så goda möjligheter som möjligt för barnet.

De yrkesverksamma lyfter att de genom samverkan och SKA planerar individuella insatser för barn i behov av särskilt stöd. Barnet och dess individuella behov måste genomsyra de vuxnas diskussioner i utformningar av planerade insatser för barnet. Specialpedagogen betonar att de individuella insatser som sätts in för att stötta barnet behöver inkludera barnet i verksamheten på ett sätt som fungerar för det individuella barnet såväl som det ska fungera med den övriga barngruppen.

Genom samverkan och planering formas individuella insatser som tar hänsyn till barnets specifika behov. Våra diskussioner som vuxna måste genomsyras av barnets unika situation och vägleda utformningen av skraddarsydda åtgärder. Det är av stor vikt att inkludera barnet på ett sätt som är anpassat för dess individuella behov och samtidigt harmoniserar med den övriga barngruppen. Att skapa och förstå förskolans övergripande struktur och behov främjar förståelsen för behovet av individuellt stöd. Att arbeta för att säkerställa att alla barn får en så likvärdig utbildning som möjligt i förskolan, där varje barn har rätt till stöd för att fullt ut kunna delta i den utbildning som förskolan erbjuder. – från intervju med specialpedagog

De upplevda ramarna, i form av förståelse av struktur och behov som specialpedagogen nämner, relaterar till hur anpassningarna integreras inom förskolans övergripande struktur och pedagogiska miljö (Gustafsson, 1999). Att förstå ramarna främjar det individuella stödet inom den övergripande

pedagogiska ramen för förskolan (Imsen, 1999). Detta för att ge barnen en så likvärdig utbildning i förskolan som möjligt, alla barnen har rätt till stöd för att kunna genomföra den utbildning som förskolan ska erbjuda, precis som specialpedagogen lyfte och som redogjordes för ovan.

5.1.4. Lärmiljö och lärandematerial

Den biträdande rektorn framhöll att en utformad och stimulerande lärmiljö är en viktig resurs för att möta de barn i behov av särskilt stöd. Lärmiljöns utformning och hur grupper delas upp i den är viktig för att kunna möta barnen utifrån deras behov. I sin intervju delgav den biträdande rektorn att gruppindelningar kan användas som ett arbetssätt för att kunna möta barnens behov av stöd då inte alla barn fungerar i fulla barngrupper. Gruppindelning används då som en typ av insats för att kunna möta de barn som är i behov av ett mindre sammanhang. Den biträdande rektorn lyfte även att det ibland är svårt att inkludera alla barn i den fulla barngruppen. Att alltid inkludera utan att dela upp kan leda till att barnet i fråga blir lidande då inte dennes behov möts på ett sätt som fungerar för hen.

Jag tycker att det är svårt att inkludera alla barn ska jag vara riktigt ärlig och säga. Alla barn vill inte vara tillsammans med de andra barnen. När man ser barn som bara vill ut ur avdelningen då tycker jag att man ska tänka på detta och inte inkludera i den fulla barngruppen till varje pris för det är ändå barnen som styr. –
från intervju med biträdande rektor

Den upplevda ramen (Gustafsson, 1999) utgörs av hens upplevelse över gruppodynamiken och inkluderingen då det handlar om hur hen uppfattar och tolkar den reella ramen av att använda gruppindelningar som insats. Gruppindelningarna ingår i den reella ramen då den typen av anpassning av verksamheten påverkar den faktiska strukturen, men som tidigare nämnt så kan jag i studien endast dra slutsatser om det utifrån de yrkesverksammas upplevelser av ramen. Den biträdande rektorns reflektion kan förstärka Skolinspektionens (2018b) riktlinje att våga göra nya gruppkonstellationer vid olika tillfällen för att möta barnens olika behov men fortsatt inkludera dem i barngruppen på ett sätt som fungerar för dem. Hen lyfter att tänka på barnets bästa, utifrån barnens behov, är en av grundtankarna för att få delaktigheten för det enskilda barnet att fungera i förskolan. Att ge barnen i förskolan en tillgänglig lärmiljö utifrån deras behov är en del av att skapa delaktighet i verksamheten. Detta genom att ge förutsättningar till lärande genom att anpassa

lärmiljöerna utifrån behov, både ur ett pedagogiskt syfte som ur ett socialt syfte. Delaktighet kan alltså se ut på olika sätt, det innebär alltså inte alltid att barnet är delaktig i den fulla barngruppen – men fortfarande är en del av det sociala och lärande sammanhanget i förskolan.

Empirin visar på att lärandematerialet i förskolan är en viktig del för att kunna göra alla barn delaktiga, då alla barn är mottagliga i olika grad för olika material. En form av lärandematerial som kan användas som resurs för att hjälpa barnen i behov av stöd är IKT-material (informations- och kommunikationsteknik). Med IKT-material menas exempelvis lärplattor, interaktiva skrivtavlor, appar och lärplattformor som stöttar barnens lärande. IKT-materialet är något som samtliga yrkesverksamma lyft i sina intervjuer, detta beror på att kommunen de är verksamma i arbetar kommunövergripande med digitaliseringen av förskolan. Barnskötaren var den som lyfte IKT-materialet som specifikt viktigt i arbetet med särskilt stöd i hens barngrupp eftersom de har många barn i sin barngrupp som är i behov av stöd kommunikationsmässigt. Hens syn på IKT-materialet som en betydande resurs för barn som är i behov av stöd bygger på hur hen, genom sina erfarenheter, bedömer och integrerar de digitala resurserna i den dagliga verksamheten med hänsyn till barnens behov.

Vi har många barn i språklig sårbarhet, både på grund av sina språkkunskaper och för att de inte har möjlighet till att kommunicera som du och jag gör just nu. Vi jobbar därför mycket med IKT-material som resurs sammanvävt med vårt arbete med AKK som resurs. Vi använder digitala verktyg som plattor och interaktiva tavlor med pedagogiska appar. Apparna vi använder är både stöd i kommunikation och spel som vi använder för att främja lärande och utveckling. – från intervju med barnskötare

Hen nämner utöver IKT även AKK som resurs. AKK är ett brett begrepp som står för Alternativ och Kompletterande Kommunikation. Begreppet är ett övergripande samlingsnamn för de metoder och strategier som används för att stödja och komplettera kommunikationen hos de personer som har svårt att kommunicera verbalt eller som har begränsad verbal förmåga. AKK inkluderar en mängd tekniker och hjälpmedel som exempelvis bildstöd, tecken som stödjer tal (TAKK), kommunikationsappar och ljudböcker och inspelningar. AKK är utformat att vara flexibelt och anpassningsbart för varje individ. AKK är ofta något som förskolans yrkesverksamma blir fortbildade i på sin arbetsplats. Specialpedagogen lyfte att hen ofta är en del av fortbildningen inom AKK för att öka pedagogernas möjlighet att på ett gynnsamt sätt använda sig av dem i

verksamheten. Barnskötaren och förskolläraren förklarar båda två att de får ta del av fortbildning inom AKK när tillfälle ges för detta från ledningen. Den biträdande rektorn förklarar under sin intervju att hen tillgodoser fortbildning för sina anställda i största möjliga mån, samtidigt som hen själv får fortbildning för att kunna stötta sina anställda i deras personliga utveckling och fortbildning. En åsikt som alla yrkesverksamma delar är att man som yrkesverksam i förskolan aldrig är färdig utbildad, det finns alltid mer man kan lära sig för att kunna ge barnen det bästa stödet de kan få. AKK utgörs av den resursrelaterade ramen (Imsen, 1999) då det utgör en strukturell ram genom de konkreta teknikerna och hjälpmedel som används för att stötta de barnen i behov av stöd. Genom att använda AKK i förskolans praktik och genom att tillhandahålla fortbildning och stöd av de yrkesverksamma så skapas en sammanhängande och inkluderande ram som sträcker sig från de fysiska resurserna (reella ramarna, Gustafsson, 1999) till personalens inställning och kompetens (upplevda ramar, Gustafsson, 1999) inom förskolan.

5.2. Synen på resurser i relation till kvalitet

Samtliga yrkesverksamma jag intervjuat har varit överens om att resursernas påverkan på utbildningens kvalitet för de barn i behov av särskilt stöd innebär skapandet av en inkluderande, stödjande och anpassningsbar miljö där varje barn oavsett behov, får möjlighet att utvecklas och lära på sitt eget sätt. Utifrån Åsen (2022) och Imsen (1999) så kan slutsatsen dras att strukturkvalitet återspeglas i skapandet av en inkluderande och anpassningsbar miljö där varje barn, oavsett behov, ges möjlighet att utvecklas och lära på sitt eget sätt. Det betonar behovet att bygga upp en välfungerande organisatorisk ram inom förskolan som främjar lika möjligheter och anpassningar för alla barn.

Kvalitet i förskolan för mig är att alla barn här får den utbildningen som dom ska få och att dom utifrån sina förutsättningar kan tillgodoräkna sig den. Men också att de blir utmanade och att deras utveckling inte avstannar utan att undervisningen hela tiden utmanar dem, men det ska vara på barnens nivå och på barnens remisser eller utifrån barnens kompetens. Så skulle man kunna säga också det är en god kvalitet för mig. Att man utgår från det enskilda barnet men också gruppen i sitt arbete. Det är viktigt att tänka på att alla barn lär på olika sätt och alla har olika färdigheter. – från intervju med biträdande rektor

En kvalitativ förskola är en förskola som uppnår hög kvalitet utifrån verksamhetsmålen (Åsen, 2022). I relation till barn i behov av särskilt stöd så innebär det att verksamheten verkar för att alla barn har tillgång till adekvata resurser och stöd vilket inkluderar specialpedagogiska resurser, pedagogiska verktyg och material, att samverka mellan de aktörer som stöttar barnet är fungerande och att förskolans anpassningar för barnets bästa kontinuerligt utvärderas och vid behov anpassas till utveckling.

I en kvalitativ förskola är pedagogernas kontinuerliga utveckling och fortbildning en grundläggande del av att möta kvalitetsmålen i läroplanen och säkerställa att de barn i behov av stöd får det stöd de förtjänar. – från intervju med specialpedagog

Som specialpedagogen nämner så är även de yrkesverksammas kompetens och medvetenhet en bidragande faktor till att kunna genomföra kvalitativa processer för de barnen i behov av stöd. De yrkesverksamma används ofta som resurs för att möta de barnen i behov av stöd så att de yrkesverksamma får fortbildning är av vikt för att de ska kunna möta barnen på bästa sätt. Att ge de yrkesverksamma utrymme att utvecklas och vidareutbildas för att förbättra sitt bemötande mot de barn i behov av stöd är något som benämns som nödvändigt för att kunna möta kvalitetsmålen i läroplanen. De yrkesverksammas kompetens och kontinuerliga utveckling kan kopplas till Åsens (2022) förklaring av processkvalitet då det utgör en grundläggande del av att uppfylla läroplansmålen. Synen på resultat kvalitet, utifrån Åsens (2022) beskrivning, och dess relation till de resurser som finns för att stötta barn i behov av särskilt stöd blir tydlig genom de yrkesverksammas reflektioner att det behöver vara ett mål för förskolan att skapa en stödjande och inkluderande miljö där varje barn ger möjlighet att utvecklas och lära på sitt eget sätt. Resultat kvalitet i detta sammanhang handlar om att mäta, utvärdera och säkerställa de faktiska resultaten av förskolans insatser för dessa barn. Den biträdande rektorns syn på kvalitet i förskolan, där utbildningen anpassas efter varje barns förutsättningar och utmaningar, tyder på ett starkt fokus på resultat kvalitet. Att undervisningen ständigt utmanar barnen, samtidigt som den anpassas till deras nivå och kompetens, pekar på strävan efter konkreta och positiva resultat i form av barnens lärande och utveckling.

6. Slutsats och diskussion

I följande kapitel kommer studiens resultat att sammanfattas. Resultatet kommer sedan att diskuteras utifrån olika aspekter som pedagogiska och ekonomiska resurser, samverkan och betydelsen av att inkludera barnet i planering och genomförande av individuella insatser för barn i behov av särskilt stöd utifrån tidigare forskning och ramfaktorteorin samt förskolans kvalitet. Studiens valda metod kommer att diskuteras, där möjliga begränsningar, som ett begränsat urval och bristande generalisering lyfts. Slutligen kommer förslag på fortsatt forskning kring förskollärares arbetsbelastning och flexibilitet att lyftas, detta eftersom det är en av konsekvenserna som genom studien upptäckts för yrkesverksamma förskollärare.

6.1. Resultatsammanfattning

Studiens resultat visar att resurser, både pedagogiska som ekonomiska, arbetas med i förskolan och att de är avgörande för att möta behoven hos barn i behov av särskilt stöd. Pedagogiska resurser så som fortbildning och tillgång till specialpedagogiskt stöd är centrala för att skapa en inkluderande och anpassningsbar undervisningsmiljö. Ekonomiska resurser påverkar möjligheten att ta in extra personal och tillhandahålla nödvändiga material och utrustning för barnens behov. Planerade insatser och samverkan med olika aktörer är strategier som används för att skapa individuella anpassningar och stödstrukturer för barnen. Lärmiljön och lärandematerialet, inklusive digitala resurser som IKT och AKK som stöd utgör viktiga komponenter för att möta olika behov.

De yrkesverksamma beskriver sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd på lite olika sätt beroende på vilken yrkesroll de besitter då de olika yrkesrollerna innefattar olika arbetsuppgifter. De pekar alla på utmaningar de upplever i arbetet, särskilt på tidsbrist, som påverkar deras förmåga att genomföra anpassningar och samverkan mellan de olika parterna i barnets liv. Men trots utmaningarna uttrycker de en gemensam strävan att möta varje barns individuella behov och att skapa en så likvärdig förskola som möjligt för barnen oavsett vad de har för behov av särskilt stöd. Vikten av att förstå och anpassa resurserna inom förskolans struktur lyfter de yrkesverksamma

som stark. De yrkesverksamma uttrycker att hur barngrupper organiseras och lärmiljöer utformas för att möta barnens behov av särskilt stöd är särskilt viktiga i mötet med barn i behov av särskilt stöd. Att vara flexibel i sitt arbete och kunna anpassa planeringar och insatser för att inkludera och skapa en likvärdig förskola för alla barn anser de yrkesverksamma som avgörande för att skapa en gynnsam lärmiljö för alla barn i förskolan oavsett vad deras behov av stöd är. Precis som på en skattjakt där man utefter en skattkarta letar sig fram till målet. Stoppen på vägen kan liknas till de yrkesverksammas flexibilitet och att de anpassar planen tills de når fram till anpassningar som fungerar för barnet i behov av särskilt stöd.

Synen på resurser i relation till kvalitet i förskolan handlar om att skapa en inkluderande och stödjande miljö där varje barn har möjlighet att utvecklas och lära på sitt eget sätt. Resurserna ses som avgörande för att uppnå detta mål och möta varje barns individuella behov. Som intervjupersonerna lyft i sina intervjuer så handlar kvalitet i förskolan i om att se varje individ och möta deras behov på ett sätt som främjar deras utveckling. Resurser, både ekonomiska och pedagogiska är en viktig del av detta. Den gemensamma syn på resurser som intervjupersonerna delat är en central faktor för att uppnå kvalitet i förskolan överensstämmer med ramfaktorteorin då resurserna utgör en av de centrala ramarna för verksamheten (Imsen, 1999).

6.2. Resultatdiskussion

Samtliga yrkesverksamma fokuserade på barnets behov som kärnan i deras förhållningssätt i arbetet med de barn i behov av stöd. Intervjuerna bekräftar även att organisationsperspektivet är viktigt i bemötandet för de barn i behov av stöd då tid, resurser och personal är styrande reella ramar för vad som är möjligt att genomföra i form av stöd. Intervjuerna och empirin visar även på att begreppet involverar olika dimensioner som behöver analyseras och användas på olika sätt beroende på det individuella barnets behov av särskilt stöd. Specialpedagogen betonar behovet att inkludera barnet i planering och genomförande av individuella insatser för att säkerställa att stödet är anpassat till barnets specifika behov. Sandbergs et al. (2010) forskning understryker komplexiteten i att definiera och tillämpa begreppet barn i behov av särskilt stöd. Författarna lyfter även att barnens behov alltid behöver stå i centrum i verksamheten, ur ett barnperspektiv, vilket bekräftas ytterligare genom de intervjuer jag genomfört.

För att belysa samverkan och dess påverkan på barn i behov av stöd så har exempelvis förskolläraren i sin intervju understrukit vikten av resurser, kunskap och engagemang som en integrerad enhet från alla parter för att säkerställa att stödet för barnet inte misslyckas. Barnskötaren betonar tidsaspekten som en utmaning för att kunna genomföra en gynnsam samverkan, vilket också påverkar möjligheten att stötta barnet på bästa sätt. Boavida et al. (2022) understryker i sin forskning att samverkan mellan de olika parter som är involverade i livet för barn i behov av särskilt stöd identifieras i tre centrala steg: planering, kontext och intervention. Planeringen som involverar utvärdering av barnets behov leder till att mål sätts för barnets utbildning i samverkan mellan parterna.

Ledarskapet i arbetslaget och co-teaching (Hildén & Löfdahl 2023; Lanoco et al. 2023) är aspekter som kan kopplas till intervjuerna då de yrkesverksamma lyfter förhållningssätt, stöd till arbetslaget och samverkan med varandra som viktiga för att skapa en inkluderande och stödjande lärmiljö. Hur de tillsammans arbetar och utformar utbildningen till att möta barnens behov är avgörande för att skapa en kvalitativ utbildning för alla barn oavsett behov. Ekonomiska begränsningar, tidsbegränsningar och behovet av kontinuerlig fortbildning pekar på komplexiteten i att tillhandahålla adekvata resurser för att möta varje individuellt barns behov i förskolan.

Åsen (2022) och Imsen (1999) kan betonas som referenser för att poängtera att strukturkvalitet återspeglas i skapandet av en inkluderande och anpassningsbar miljö. Detta resonemang kopplas till den övergripande ståndpunkten att resurser påverkar utbildningens kvalitet för barn i behov av särskilt stöd. Den svenska förskolans inkludering i skollagen kan kopplas till resurser och möjligheten att dra nytta av samma resurser och strukturer som övriga skolformer som kan användas för att skapa en inkluderande undervisning. Precis som Vallberg Roth (2014) understryker i sin forskning så har förskolan i Sverige tillgång till en enhetlig och systematisk planering av insatser för barn i behov av särskilt stöd då det finns tydliga riktlinjer i form av styrdokumentet och de gemensamma systematiska kvalitets dokumenten. Processkvalitet definieras som allt som sker i verksamhetens processer (Åsen, 2022). En central del av detta är de pedagogiska relationerna, som bygger på de yrkesverksammas förhållningssätt och pedagogiska medvetenhet. Arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet (SKA) som förskolläraren lyfter som viktigt i bemötandet av barn i behov av särskilt stöd är en del av att skapa verksamhetens processer.

Åsen (2022) lyfter flera fokusområden för processkvalitet, inklusive förskolans pedagogiska ledning, verksamhetens planering och utvärderingar, pedagogisk dokumentation, samt tid för gemensam reflektion är alla aspekter som knyter an till det systematiska kvalitetsarbetet då dessa används för att kontinuerligt förbättra och säkerställa kvaliteten av verksamheten. Palla och Sjögren (2021) pekar ut att Skolinspektionen lyfter fram SKA-arbetet som hörnsten för att upprätthålla god kvalitet i förskolan. Detta eftersom SKA innebär systematisk uppföljning och utvärdering vilket underlättar i planering och genomförande av insatser för barn i behov av särskilt stöd. Detta går hand i hand med processkvaliteten och det som förskolläraren lyft om att SKA förutsätter stöd i skapandet av verksamhetens processer.

6.3. Konsekvenser av resultatet för förskolläraryrollen

Resultaten av undersökningen ger upphov till flera konsekvenser med avseende på förskolläraryrollen, särskilt relaterat till resursaspekten. En tydlig konsekvens är att ekonomiska begränsningar på förskolan påverkar arbetsbelastningen för förskollärarna och annan personal. Exempel på detta är fallet med ”tunn spridning” av arbetslaget som barnskötaren nämner. Det kan leda till en ökad arbetsbelastning och utmaningar i att individanpassa undervisningen för barn i behov av särskilt stöd. Förutsättningarna för att genomföra planerade insatser och anpassningar påverkas av faktorer som barngruppens storlek och förskolans bemanning. Detta betonar behovet av att vara flexibel och ha förmåga att anpassa undervisningen för att möta utmaningarna i olika sammanhang. Skillnaderna i ekonomiska resurser mellan olika förskolor, som nämns av den biträdande rektorn, visar på ojämlikheter som kan påverka förutsättningarna för att möta barnens behov. Det understryker behovet av en övergripande strategi för att säkerställa likvärdiga möjligheter för alla förskolor. Att arbeta med gemensamma dokument och följa en enhetlig struktur för systematiskt kvalitetsarbete ger förutsättningar för likvärdig utbildning. Detta innebär att förskollärarna, trots ekonomiska och organisatoriska utmaningar, kan följa riktlinjer för att säkerställa hög kvalitet i undervisningen.

6.4. Metoddiskussion

Min forskningsmetod och mitt tillvägagångssätt för att samla in empiri har varit att intervjua olika yrkesgrupper. Detta för att få en bredare förståelse och undvika att få en ensidig forskning som saknar mångsidig reflektion om förskolans arbete med resurser för barn i behov av särskilt stöd. Valet av spridningen av att intervjua olika yrkesroller har skapat en bredd i det empiriska materialet då de yrkesverksamma har belyst vissa olikheter, men samtidigt vissa likheter. För att skapa en ännu mer välrundad empiri, som ger en mer mångsidig och rik förståelse av problemområdet, så hade jag kunnat intervjua fler yrkesverksamma inom samma yrkesgrupp. Ytterligare ett alternativ för att skapa en mer välrundad empiri hade varit att intervjua yrkesverksamma från andra yrkesgrupper inom förskolan. Exempel på dessa roller är rektorer, yrkesverksamma på BVC, förskoledirektör och politiker som hade kunnat inkluderas för att bidra med ytterligare perspektiv. Valet att endast inkludera de yrkesgrupper som är närmst barngruppen var för att fokusera på hur det faktiskt är i barngruppen. Att inkludera de yrkesgrupper som jag nämnde ovan hade bidragit till en mer organisatorisk ingång då de inte är verksamma i barngrupp på samma sätt som de verksamhetsnära. Jag kan ha gått miste om insikter från dessa yrkesgrupper som också har påverkan på förskolans resurser och kvalitet och urvalet av intervjupersoner har lett till en snävare förståelse för problemområdet utifrån verksamhetens ingång.

Trots att mina intervjupersoner kommer från olika stadsområden inom samma kommun kan det finnas variationer i förskolemiljöer som är beroende av geografiska faktorer, socioekonomiska förhållanden eller kulturella skillnader. Genom att begränsa urvalet till en enda kommun kan jag ha missat perspektiv och variationer som hade kunnat bredda resultatet ytterligare. Valet av att fokusera på en kommun var medvetet för att kunna jämföra likheter och skillnader som finns inom en och samma kommun då kommunen är stor och dess stadsdelar har väldigt olika förutsättningar trots att de ingår i samma förvaltning i samma stad. Valet av fallstudie och det begränsade urvalet gör att resultatet är svårt att generalisera till andra geografiska områden. Studiens resultat har blivit specifikt för den valda kommunen och inte nödvändigtvis representera andra sammanhang, så som förskolor i andra städer eller förskolor i den privata sektorn.

6.5. Förslag på fortsatt forskning

Möjliga riktningar för fortsatt forskning kan utvecklas baserat på resultaten från min studie. Ett specifikt förslag, som jag anser behöver ytterligare forskning, är förskollärares arbetsbelastning och flexibilitet. Det vore intressant att undersöka hur ekonomiska och organisatoriska faktorer påverkar deras arbete och hur deras flexibilitet, i ljuset av dessa faktorer, kan användas för att skraddarsy undervisningen och möta utmaningarna inom verksamheten. Resultaten från min studie indikerar att resurser, särskilt de som grundar sig i de ekonomiska och organisatoriska aspekterna, är avgörande för att skapa en effektiv och flexibel undervisningsmiljö. Det är förskollärares ansvar att säkerställa att denna miljö blir effektiv för alla barnen, vilket i sin tur bidrar till en arbetsbelastning. Genom att forska kring ekonomiska och organisatoriska faktorer kan en tydligare bild ges av hur dessa påverkar arbetsbelastningen och flexibiliteten för förskolläraren.

Referenser

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. 2 uppl. Stockholm: Liber

Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen. (2018b). Skolinspektionen [Online]

Tillgänglig:

<http://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/att-skapa-forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/> (Hämtad: 23-10-10)

Boavida, T. Silva, C. Aguiar, C. & McWilliam, R. A. (2022). Measuring professionals perceptions about collaborative consultation in early childhood intervention. *International Journal of Inclusive Education*. 26(14) (s. 1309-1326)

Broady, D. & Lindblad, S. (1999). På återbesök i ramfaktorteorin, Temaintroduktion. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 4(1) (s. 1–4)

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd. (2017). Stockholm: Skolinspektionen

Förskolans kvalitet och måluppfyllelse. (2018a). Skolinspektionen

Gustafsson, C. (1999). Ramfaktorer och pedagogiskt utvecklingsarbete. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 4(1) (s. 43–57)

Hildén, E. & Löfdahl Hultman, A. (2023). Ledarskap i förändring och behov av ett ansvarsfullt ledarskap som begrepp för framtidens förskola. *Kapet*. Karlstad: Karlstads universitet, 2023. 19(1) (s. 1–17)

Imsen, G. (1999). *Lärarens värld: introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur

Lacono, T. Landry, O. Garcia-Melgar, A. Spong, J. Hyett, N. Bagley, K. & McKinstry, C. (2023). A systemized review of co-teaching efficacy in enhancing inclusive education for students with disability. *International Journal of Inclusive Education*. 27(13) (s. 1454-1468)

Lundgren, U. P. (1999). Ramfaktorteori och praktisk utbildningsplanering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 4(1) (s. 31–41)

Läroplan för förskolan, Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket

Löfdahl Hultman, A. (2021). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I: Löfdahl Hultman, A & Ribaeus, K (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 2 uppl. Stockholm: Liber (s. 31–41)

Nilholm, C. (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur

Palla, L & Sjögren, H. (2021): Simply Quality? State Governance of Swedish Preschools' Work with Children in Need of Special Support, *Scandinavian Journal of Educational Research*

Patel, R & Davidsson, B (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur

Persson, S. (2015). Pedagogiska relationer i förskolan. I: Tallberg Broman, I. (red.). *Förskola – tidig intervention*. Stockholm: Vetenskapsrådet och Skolforskningsinstitutet

Sandberg, A. Lillvist, A. Eriksson, L. Björck-Åkesson, E. & Granlund, M. (2010). "Special Support" in Preschools in Sweden: Preschool Staff's definition of construct. *International Journal of Disability, Development and Education*, 57(1) (s. 43-57)

Vallberg Roth, A-C. (2014). Nordic Comparative Analysis of Guidelines for Quality and Content in Early Childhood Education. *Journal of Nordic Early Childhood Education Research*. 8(1) (s. 1-30)

Vallberg Roth, A-C. (2022). Flerstämmig kvalitet. I: Åsén, G (red.). *Perspektiv på systematiskt kvalitetsarbete i förskolan*. Stockholm: Liber. (s. 67–107)

Åsen, G. (2022). Att bedöma kvalitet – i spänningsfältet mellan kontroll och utveckling. I: Åsén, G (red.). *Perspektiv på systematiskt kvalitetsarbete i förskolan*. Stockholm: Liber. (s. 16-37)x

På förskolläraryr utbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på sjunde terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas DIVA (<http://mau.diva-portal.org/smash/search.jsf?language=s&dswid=4868>)

Datum

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Betty Persson heter jag och jag studerar till förskollärare på Malmö Universitet på termin 7, vilket betyder att jag nu skriver mitt examensarbete inför examen i januari 2024.

Mitt examensarbete handlar om vilka resurser som finns i förskolan för att kunna möta barns behov av individuella anpassningar. Arbetet kommer utgå från intervjuer med yrkesverksamma i olika roller i förskolan via Zoom. Under intervjuerna kommer frågor om inkludering, organisation, kvalitet och styrdokument att lyftas. Alla intervjupersoner kommer få besvara samma frågor för att belysa olika yrkesrollers infallsvinklar.

Ditt namn kommer att användas vid intervjun men ditt deltagande i studien kommer att vara helt anonym! Intervjun kommer att spelas in via ljudupptagning på zoom och kommer sedan att behandlas med försiktighet genom lagring på Malmö universitets server under arbetets gång och kommer ett halvår efter avslutat arbete att raderas. Intervjuerna kommer endast att vara tillgängliga för mig som forskare, samt vid begäran för min handledare och examinator. Samtyckesblanketten behöver läsas genom och kommer muntligt att godkännas under intervjun!

Arbetet utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer¹ vilket innebär att du som intervjuperson har rätt till att bland annat återkalla ditt samtycke till deltagande när som helst. Det innebär också som tidigare nämnt att dina personuppgifter behandlas med sekretess och att du får behålla din anonymitet i studiens slutprodukt och att dina synpunkter endast kommer att användas i forskningsändamål av mig som forskare.

Intervjufrågor

- Vad är din arbetsroll?
- Hur länge har du jobbat inom förskolan?
- Vilka uppgifter upplever du att du utför i din arbetsroll?
- Vad betyder kvalitet i förskolan för dig?
- Hur arbetar du i din arbetsroll med barn som är i behov av särskilt stöd?
- Upplever du att det finns tillräckliga resurser för att kunna möta de barn som är i behov av särskilt stöd?
 - o Om ja, vilka
 - o Om nej, vilka resurser finns och vilka ytterligare resurser hade du velat ha
- Anser du att du i din arbetsroll uppfyller förskolans kvalitetskrav när det kommer till användning av resurser i relation till de barn i behov av särskilt stöd?